

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Hrozba terorismu se zaměřením na měkké cíle

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

Ing et. Mgr. Miloš Fiala, Ph.D.

Vypracoval:

Bc. Vojtěch Vrba

Praha, prosinec 2018

Prohlašuji, že jsem závěrečnou diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne: 11. 12. 2018

.....

Podpis

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své diplomové práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto diplomovou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta / katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Chtěl bych poděkovat svému vedoucímu diplomové práce panu Ing. et Mgr. Miloši Fialovi, Ph.D. za konzultace a odborné vedení při zpracování této práce. Dále bych chtěl poděkovat Ing. et Mgr. Josefovi Viláškovi za poskytnutí informací ohledně problematiky ochrany měkkých cílů, činnosti složek integrovaného záchranného systému a nezbytné konzultace pro vypracování této práce.

V Praze 11. 12. 2018

.....

Abstrakt

Název: Terorismus se zaměřením na měkké cíle

Cíle: Hlavním cílem této práce je popis bezpečnostní problematiky terorismu v České republice se zaměřením na měkké cíle. Dalším cílem je prověření, zda podle platné legislativy a dokumentů vztahujících se k boji proti terorismu v ČR jsou složky IZS na jejich základě a postupu připravené aktivně čelit teroristickému útoku.

Metody: Zvolenou metodou je literární rešerše české a zahraniční odborné literatury, legislativy boje s terorismem na úrovni České republiky a Evropské unie a internetových zdrojů. Vymezení činnosti složek IZS při teroristickém útoku, ochrana měkkých cílů a vysvětlení pojmu terorismus, jeho formy, metody a jaké typy jsou nejčastěji používány. Zvláště je zaměřena na legislativní rámec, který v případě teroristického útoku bude směrodatným pro složky IZS a další složky, které jsou této legislativě podřízené.

Výsledky: Bylo zjištěno, že jak terorismus, tak i boj proti němu se neustále vyvíjí. V případě teroristických útoků na měkké cíle je velmi aktuálně zpracovaná legislativa na úrovni České republiky i Evropské unie a složky integrovaného záchranného systému jsou schopny těmto útokům v budoucnosti v plném rozsahu čelit.

Klíčová slova: Hrozba, terorismus, cíle, ochrana, pohled

Abstract

Title: The threat of terrorism with focus on soft targets

Objectives: The main aim of this work is to describe the security issues of terrorism in the Czech Republic with a focus on soft targets. Another aim is to verify whether, according to valid legislation and documents relating to the fight against terrorism in the Czech Republic, the IRS components are prepared to actively face a terrorist attack on their basis and procedure.

Methods: The chosen method is the literary search of Czech and foreign literature, legislation on the fight against terrorism at the level of the Czech Republic and the European Union, and internet sources. Determination of the activities of the IRS components during a terrorist attack, protection of soft targets and explanation of the term terrorism, its forms, methods and what types are most commonly used. In particular, it focuses on the legislative framework which, in the event of a terrorist attack, will be instrumental for IRS components and other components subject to this legislation.

Results: It has been found that both terrorism and the fight against it are constantly evolving. In the case of terrorist attacks on soft targets, the currently drafted legislation at the level of both the Czech Republic and the European Union and the components of the Integrated Rescue System are able to face these attacks in the full extent in the future.

Keywords: Threat, terrorism, goals, protection, view

Obsah

1	Úvod	11
2	Současný stav bádání.....	11
3	Integrovaný záchranný systém (IZS).....	12
3.1	Vymezení některých pojmů ze zákona o IZS	12
3.1.1	Typové činnosti složek při IZS při společném zásahu	13
3.2	Základní složky IZS	15
3.2.1	Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS)	15
3.2.2	Jednotky požární ochrany (PO) zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami PO	16
3.2.3	Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby.....	16
3.2.4	Policie České republiky	18
3.3	Ostatní složky IZS.....	19
4	Terorismus.....	20
4.1	Zdůvodnění terorismu	20
4.2	Původ slova terorismus a jeho definice.....	21
4.3	Historie terorismu.....	22
4.4	Typologie terorismu	24
4.4.1	Vývojová stádia terorismu	24
4.4.2	Typy terorismu.....	26
4.4.3	Formy terorismu	28
4.5	Typy teroristických útoků	30
5	Cíle, úkoly a metodika práce	33
5.1	Cíle	33
5.2	Úkoly.....	33
5.3	Metody	33
6	Trestné činy se znaky terorismu v ČR do roku 2001	34
7	Terorismus v rovině trestního práva ČR	35
7.1	Povinnosti zúčastněných osob.....	35
7.2	Oprávnění zúčastněných osob.....	36
7.3	Okolnosti vylučující protiprávnost.....	37
7.4	Jiná oprávnění	39
8	Legislativní rámec boje s terorismem v EU a ČR.....	40

8.1	Legislativa vztahující se k boji s terorismem v ČR.....	40
8.2	Systém vyhlášení stupňů ohrožení terorismem.....	44
8.3	Kyberterorismus a boj proti němu v ČR.....	49
8.4	Legislativa vztahující se k boji s terorismem v EU.....	51
9	Měkké cíle.....	55
9.1	Vymezení pojmu měkký cíl.....	55
9.2	Seznam měkkých cílů.....	55
9.3	Ohrožení měkkých cílů hrozbou terorismu.....	57
9.4	Koncepce ochrany měkkých cílů v ČR.....	60
10	Vymezení pojmů aktivní střelec a osamělý vlk „lonewolf“.....	60
10.1	Aktivní střelec.....	60
10.2	Osamělý vlk „Lonewolf“.....	61
11	Postup složek IZS v případě teroristického útoku na měkké cíle.....	62
11.1	Charakter mimořádné události.....	63
11.2	Řízení zásahu a organizace jeho místa.....	63
11.2.1	Operační úroveň řízení.....	64
11.2.2	Taktická úroveň řízení.....	68
11.3	Součinnostní cvičení složek IZS.....	72
12	Teroristické útoky na měkké cíle v zahraničí.....	73
12.1	Teroristický útok v Paříži 2015.....	73
12.2	Teroristický útok v Nice 2016.....	73
13	Závěr.....	74
14	Seznam použité literatury.....	75
14.1	Diplomové a jiné závěrečné práce.....	76
14.2	Elektronické zdroje.....	76
14.2.1	Právní předpisy.....	76
14.2.2	Ostatní elektronické zdroje.....	78
14.3	Přílohy.....	80

Seznam zkratek

AČR – Armáda České republiky

Al-Kaidá – Militantní islamistická teroristická organizace

ČNB – Česká národní banka

DVI - tým specialistů vyškolených na identifikaci obětí hromadných neštěstí

ETA – Baskická separatistická teroristická organizace

EU – Evropská Unie

Europol – Evropský policejní úřad

HZS – Hasičský záchranný sbor

IRA – Irská republikánská armáda

IOS KŘP - Integrované operační středisko krajského ředitelství policie

IZS – Integrovaný záchranný systém

JPO – Jednotky požární ochrany

KOPIS - Operační a informační středisko HZS

MU – Mimořádná událost

NATO – Severoatlantická aliance

NCKB – Národní úřad pro kybernetickou informační bezpečnost

NCKO – Národní centrum kybernetických operací

NKBT – Národní kontaktní bod pro terorismus

NÚKIB – Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost

NVS – Nástražný výbušný systém

OLP – Organizace pro osvobození Palestiny

OPIS IZS - operační a informační středisko Integrovaného záchranného systému

OPIS MV- GR HZS - operační a informační středisko Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

OS OO PP - operační střediska operačního odboru Policejního prezidia České republiky

PČR – Policie České republiky

PFLP – Lidová fronta pro osvobození Palestiny

SA – Úderové oddíly v dobách nacistického Německa

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SS – Ochranné oddíly v dobách nacistického Německa

STČ – Soubor typových činností

V4 – Visegrádská skupina

ZOS ZZS - zdravotnické operační středisko poskytovatele zdravotnické záchranné služby

ZZS – Zdravotnická záchranná služba

1 Úvod

Terorismus je v dnešní době velice často používaným pojmem. Média, vysocí státní představitelé i obyčejní lidé se k tomuto fenoménu neustále vyjadřují a snaží se ho vysvětlit po svém. Bohužel ne vždy je tento termín správně chápán a následně správně použit ve vyjádřeních. V mnohých lidech to může vyvolat obavy a strach. Pro lepší pochopení tohoto fenoménu se pokusím terorismus definovat z různých zdrojů a historicky ukázat, kde všude se prvky terorismu můžeme v minulosti setkat. V poslední době se teroristické útoky zaměřily na tzv. měkké cíle, které rozvedu v této práci. V podstatě jde o místa, kde se nachází velké množství lidí, nejsou a ani nemohou být zcela zabezpečena, proto je útok na tyto cíle snadnější. Tyto útoky jsou prováděny různými způsoby, ale mají společný cíl, a to vyvolat v široké společnosti strach. Docílit toho, aby si každý myslel, že takový útok může potkat zrovna jeho. U některých jedinců by to mohlo vyvolat i paranoiu, a mohli by chtít splnit těmto organizacím jejich požadavky, v mylném domnění, že poté se již takové útoky stávat nebudou. Opak je ovšem pravdou, a proto je nezbytné využít, co nejvíce sil a prostředků pro předcházení těmto útokům a v případě, že takový útok nastane být na něho připraven a dokázat svým jednáním těmto skupinám, že takové útoky společnost pouze posílí a stmelí. Z každého útoku se poučit, být obezřetnější a lépe připravený, to je cesta, jak těmto agresorům vzdorovat. V této práci dále rozvedu, jak je specifický terorismus se zaměřením na měkké cíle. V neposlední řadě se zaměřím na legislativu, která tuto problematiku řeší v různých sférách. Například jaká je úloha jednotlivých složek integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“), které zákony, nařízení Vlády a metodiky byly vydány z důvodu prevence i jako odezva k teroristickým útokům. Popíši zde postup jednotlivých složek IZS i jejich vzájemnou součinnost v případě teroristického útoku na území České republiky a pro příklady teroristických útoků uvedu ty, které se odehrály v zahraničí.

2 Současný stav bádání

V teoretické části diplomové práce je zpracována literární rešerše, týkající se základních pojmů souvisejících s problematikou terorismu a činností složek IZS. Dále zde uvádím dělení metod a forem terorismu a jak jsou základní složky IZS legislativně vázány, aby zakročily v případě teroristického útoku.

3 Integrovaný záchranný systém (IZS)

Integrovaný záchranný systém je efektivní systém vazeb, pravidel, spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události. Aby stručně řečeno „nikdo nebyl opomenut, kdo může pomoci a vzájemně si nikdo z nich nepřekážel.“ Spolupráce složek IZS vychází z legislativy a to konkrétně ze zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném a o změně některých zákonů. Pro lepší pochopení fungování složek IZS a kontextu jejího působení si vymežíme některé pojmy z tohoto zákona. (zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném a o změně některých zákonů)

3.1 Vymezení některých pojmů ze zákona o IZS

Mimořádnou událostí se myslí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací (§ 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů). Záchrannými pracemi se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin (§ 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů). Likvidačními pracemi se rozumí činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí (§ 2 písm. d) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů).

Ochranou obyvatelstva se rozumí plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku (§ 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů). Integrovaný záchranný systém se použije v přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému (§ 3 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů). Stálými orgány pro koordinaci složek integrovaného záchranného systému se myslí operační a informační střediska integrovaného záchranného systému, kterými jsou operační střediska hasičského záchranného sboru kraje a operační a

informační středisko generálního ředitelství hasičského záchranného sboru (§ 5 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů). Dále je v tomto zákoně stanoveno, že jednotlivé složky IZS provádí prověřovací cvičení se zaměřením na taktiku a komunikaci mezi složkami při provádění záchranných a likvidačních pracích. Toto cvičení je oprávněn nařídít ministr vnitra, generální ředitel hasičského záchranného sboru, hejtman kraje nebo ředitel hasičského záchranného sboru kraje (§ 17 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů). Pro komunikaci složek IZS se použije tzv. krizová komunikace, pod kterou se rozumí přenos informací mezi státními orgány, územními samosprávnými orgány a mezi složkami integrovaného záchranného systému za využití prostředků hlasového a datového přenosu informací veřejné telekomunikační sítě i vybrané části neveřejných telekomunikačních sítí (§ 18 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů).

Koordinování záchranných a likvidačních prací v místě zásahu nebo v jeho blízkém okolí má na starosti velitel zásahu, který vyhlásí podle závažnosti mimořádné události odpovídající stupeň poplachu podle příslušného poplachového plánu integrovaného záchranného systému. Velitelem zásahu zpravidla bývá velitel jednotek protipožární ochrany nebo příslušný funkcionář hasičského záchranného sboru s právem přednostního velení. V případě, že na místě zásahu není ustanoven velitel zásahu, viz. předchozí odstavec, řídí součinnost těchto složek velitel zasahujících sil a prostředků složky IZS, která v místě zásahu provádí převažující činnost. (§ 19 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů). Provozovatelé hromadných informačních prostředků mají povinnost, včetně televizního a rozhlasového vysílání, bez náhrady nákladů na základě žádosti operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit tísňové informace potřebné pro záchranné a likvidační práce (§ 32 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů).

3.1.1 Typové činnosti složek při IZS při společném zásahu

Typové činnosti složek IZS při společném zásahu je ideální doporučený postup složek IZS s ohledem na druh a charakter dané události.

Aktuálně se jedná o těchto 15 činností:

STČ 01/IZS Špinavá bomba.

STČ 02/IZS Demonstrování úmyslu sebevraždy.

STČ 03/IZS Hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů.

STČ 04/IZS Letecká nehoda.

STČ 05/IZS Nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů.

STČ 06/IZS Opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technoparty.

STČ 07/IZS Záchrana pohřešovaných osob-pátrací akce v terénu.

STČ 08/IZS Dopravní nehoda.

STČ 09/IZS Zásah složek IZS při mimořádné události s velkým počtem raněných a obětí.

STČ 10/IZS Při nebezpečné poruše plynulosti provozu na dálnici.

STČ 11/IZS Chřipka ptáků.

STČ 12/IZS Při poskytování psychosociální pomoci.

STČ 13/IZS Reakce na chemický útok v metru.

STČ 14/IZS Amok-útok aktivního střelce.

STČ 15/IZS Mimořádnosti v provozu železniční osobní dopravy.

Jak již bylo uvedeno výše, velitelem zásahu je velitel požárních jednotek požární ochrany nebo funkcionář hasičského záchranného sboru s právem přednostního velení, pokud zákonem není stanoveno jinak. Kromě výjimky, že velitelem na místě zásahu se stává složka, která na místě vykonává převažující činnost, jsou zde další čtyři výjimky a to STČ 03/IZS - hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů, STČ 06/IZS - opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technopárty, STČ 07/IZS – záchrana pohřešovaných osob-pátrací akce v terénu a zejména i STČ 14/IZS amok-útok aktivního střelce. V těchto případech velení přebírá Policie ČR, která koordinuje i ostatní složky IZS přes integrované operační středisko Policie ČR příslušného kraje. Typové činnosti ke všem výše uvedeným činnostem jsou zanesené v příslušných katalogových souborech. (Plocek, 2016)

3.2 Základní složky IZS

3.2.1 Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS)

Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS“), byl zřízen na základě zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. Základním posláním tohoto sboru je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. HZS plní úkoly v rozsahu a za podmínek stanovených souvisejícími právními předpisy a to hlavně zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů a zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Je také oprávněn uzavírat jménem České republiky s danými subjekty dohody, upravující bližší podmínky a způsob vzájemné spolupráce. (Vilášek, Fiala, Vondrášek 2014)

Během prvního desetiletí platnosti zákona o HZS ČR byl osmkrát novelizován. V průběhu jeho existence se prokázala jednak jeho oprávněnost, jednak potřeba souhrnně aktualizovat celý zákon se zahrnutím aktuálních potřeb z hlediska řízení této základní složky IZS, tak i možnosti splnění všech soudobých požadavků z hlediska práv a povinností příslušníků sboru, jejich materiálního a technického vybavení. Tyto důvody vedly k přijetí nového zákona, který nabyl účinnosti 1. ledna 2016 jako zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. (Vilášek, Fiala, Vondrášek 2014)

Příslušník HZS v době mimo službu je povinen provést opatření vedoucí k bezprostřední záchráně života nebo zdraví člověka anebo majetku. (§ 13 odst. 1 zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů). Tuto povinnost v předchozím odstavci nemá v případě, jsou-li jeho schopnosti sníženy v důsledku jeho zdravotního stavu nebo vlivem léku anebo jiné látky tak, že řádné provedení nebo dokončení opatření by bylo ohroženo, není k provedení opatření odborně vyškolen ani vycvičen nebo vybaven odpovídajícím technickým anebo ochranným prostředkem, přičemž povaha opatření takové odborné vyškolení, vycvičení nebo vybavení technickým anebo ochranným prostředkem vyžaduje, nebo je zřejmé, že nemůže opatření úspěšně dokončit. (§ 13 odst. 2 písm. a), b), c) zákona č. 320/2015 o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů).

Povinnost plnit úkoly i v případě ohrožení vlastního života vyplývá jak pro příslušníka HZS, tak i příslušníka PČR ze zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Tato povinnost je zakotvena konkrétně v ustanovení § 17 a to konkrétně složením služebního slibu, jehož složení je podmínkou pro vznik služebního poměru. Celé znění služebního slibu: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.*“ (§ 17 odst. 3 zákona č. 361/2003 o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů).

3.2.2 Jednotky požární ochrany (PO) zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami PO

Základním legislativním dokumentem jednotek požární ochrany (dále jen „jednotky PO“) je zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ze dne 17. prosince 1985. Tento zákon definuje jednotky PO jako například druhy jednotek PO, pojednává o vojenské hasičské jednotce, jednotkách sborů dobrovolných hasičů a stanoví základní úkoly jednotek PO. I tento zákon byl několikrát novelizován a z důvodu jeho nepřehlednosti po novelizaci z roku 2000 bylo vydáno jeho úplné znění jako zákon č. 67/2001 Sb., o požární ochraně. Ve světle dalších novelizací se garant zákona Ministerstvo vnitra České republiky pokouší usilovně zpracovat novou podobu zákona o požární ochraně. (Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně)

Systém jednotek požární ochrany (dále jen „JPO“) je vybudován jako represivní i preventivní nástroj proti požárům, živelním pohromám a jiným mimořádným událostem. JPO mají za úkol provést likvidaci požárů, ale nemají za úkol učinit veškerá opatření, která by vedla k likvidaci živelních pohrom a jiných mimořádných událostí, ale pouze opatření, která jsou nutná k odstranění bezprostřední hrozby ohrožení života, zdraví, majetku a životního prostředí. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

3.2.3 Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Po vzniku samostatné České republiky 1. ledna 1993 Zdravotnická záchranná služba (dále jen „ZZS“), byla tvořena čtrnácti územními středisky ZZS s právní subjektivitou, pokrývající území všech krajů, hlavního města Prahy, a jejich součástmi byly okresní

střediska ZZS. Organizační struktura ZZS nebyla jednotná, její řízení, nebylo centralizované, zřizovateli územních středisek jsou kraje a hlavní město Praha (tím řízení zajišťuje kraj). Na rozdíl od ostatních základních složek IZS neexistoval samostatný zákon o její činnosti. ZZS nepředstavovala autonomní systém a při naplňování své funkce vycházela především ze zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu ve smyslu pozdějších předpisů a vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě ve znění pozdějších předpisů. Funkce Ministerstva zdravotnictví vůči ZZS byla pouze metodická. Na základě zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému došlo k začlenění zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZZS“) do IZS. Zlom nastal 1. ledna 2004, kdy přešla veškerá Okresní střediska záchranné služby pod přímé vedení Územních středisek záchranné služby v daném kraji. 1. ledna 2003 tím vzniklo 14 krajských Územních středisek záchranné služby, která byla zřizována krajskými úřady a odpovídala za poskytnutí přednemocniční neodkladné péče za záchrannou službu na území kraje. (Fiala, Vilášek, 2010)

Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, byl vyhlášen 6. listopadu 2011 a nabyl účinnosti 1. dubna 2012 a upravuje podmínky pro poskytování zdravotnické záchranné služby, práva a povinnosti poskytovatele ZZS, povinnosti poskytovatelů akutní lůžkové péče k zajištění návaznosti jimi poskytovaných zdravotních služeb na ZZS, podmínky pro zajištění připravenosti poskytovatele ZZS na řešení mimořádných událostí a krizových situací a výkon veřejné správy v oblasti ZZS. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

Iniciativa členů výjezdové skupiny je obsažena v části zákona o ZZS v kapitole oprávnění a povinnosti členů výjezdových skupin a to tak, že jsou povinni splnit pokyn operátora zdravotnického operačního střediska nebo pomocného operačního střediska k výjezdu, a to do 2 minut od obdržení pokynu; tím není v případě letecké výjezdové skupiny dotčeno právo velitele letadla rozhodovat o provedení letu podle jiného právního předpisu (§ 19 odst. 1 zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě) Dále jsou Členové výjezdové skupiny povinni poskytnout přednemocniční neodkladnou péči i bez tísňové výzvy. V tomto případě je vedoucí výjezdové skupiny povinen bezodkladně nahlásit čas zahájení poskytování přednemocniční neodkladné péče a místo události zdravotnickému operačnímu středisku nebo pomocnému

operačnímu středisku (§ 19 odst. 2 zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě). Vedoucí výjezdové skupiny je oprávněn rozhodnout o neposkytnutí přednemocniční neodkladné péče v místě události v případě, pokud by při poskytování přednemocniční neodkladné péče byly bezprostředně ohroženy životy nebo zdraví členů výjezdové skupiny, nebo měla být přednemocniční neodkladná péče poskytnuta za podmínek, pro jejichž zvládnutí nebyli členové výjezdové skupiny vycvičeni, vyškoleni nebo vybaveni vhodnými technickými či osobními ochrannými prostředky a poskytnutí přednemocniční neodkladné péče toto vyžaduje (§ 19 odst. 3 písm. a) a b) zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě). Rozhodne-li vedoucí výjezdové skupiny o neposkytnutí přednemocniční neodkladné péče podle odstavce 3, je povinen neprodleně oznámit tuto skutečnost zdravotnickému operačnímu středisku nebo pomocnému operačnímu středisku, včetně důvodu tohoto rozhodnutí (§ 19 odst. 4 zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě). V případě poskytování přednemocniční neodkladné péče několika výjezdovými skupinami na jednom místě události koordinuje jejich činnost vedoucí výjezdové skupiny, kterého určí zdravotnické operační středisko nebo pomocné operační středisko (§ 19 odst. 4 zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě).

3.2.4 Policie České republiky

21. června 1991 schválila Česká národní rada zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, a na jeho základě vznikla 15. července 1991 Policie České republiky. Příslušníci tehdejšího Sboru národní bezpečnosti (dále jen „SNB“), kteří prošli novými prověrkami, se mohli stát příslušníky Policie České republiky (dále jen „Policie ČR“). Stejným způsobem se mohli příslušníci SNB stát příslušníky Policejního sboru Slovenské republiky. Vyjma těchto sborů fungovaly v Československu ještě federální bezpečnostní složky, z nichž nejdůležitějším byl Sbor národní bezpečnosti, který se vznikem Policie ČR stal sborem výlučně federálním a 27. srpna 1991 byl přeměněn na Federální policejní sbor. 1. ledna 1993 po rozdělení Československa převzala Policie ČR i agendu zrušeného Federálního policejního sboru. Dnem 1. ledna 2009 nabyl účinnosti nový zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který završil reformu policie a přinesl některé zásadní změny v postavení jejich součástí. Nově vzniklo 14 krajských ředitelství, včetně hlavního města Prahy, pod které spadají jednotlivé územní odbory Policie ČR. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

V rámci činnosti základních složek IZS provádí Policie České republiky při mimořádných událostech především tyto činnosti. Uzavírá zájmové prostory a reguluje vstup a opuštění těchto prostor. Reguluje dopravu v prostoru mimořádné události. Šetří okolnosti vzniku mimořádné situace k objasnění příčin a jejího vzniku. Plní úkoly, související s identifikací zemřelých. Řeší ochranu a zabezpečení movitého a nemovitého majetku a eventuálně eliminaci kriminální činnosti při vzniku mimořádné situace. Plní další úkoly podle pokynu velitele zásahu nebo řídicí složky integrovaného záchranného systému. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

Povinnost Policie ČR zakročit vyplývá z kapitoly iniciativa, která je zde formulována tak, že v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci (dále jen „úkon“) nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil (§ 10 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).

Policista má dále povinnost podle odstavce 1 i v době mimo službu, je-li bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo svoboda osob anebo majetek nebo došlo-li k útoku na tyto hodnoty (§ 10 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).

V případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, k jehož odstranění je příslušný jiný orgán veřejné správy a hrozí-li nebezpečí z prodlení, je policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době povinen přijmout vhodné opatření k odstranění bezprostředně hrozícího nebezpečí a v případě potřeby vyrozumět příslušný orgán veřejné správy. Nehrozí-li nebezpečí z prodlení, policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době tento orgán o tomto ohrožení nebo porušení bez zbytečného odkladu vyrozumí (§ 10 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).

3.3 Ostatní složky IZS

- Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil
- Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory
- Ostatní záchranné sbory
- Orgány ochrany veřejného zdraví,
- Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,

- Zařízení civilní ochrany,
- Neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. (Vilášek, Fiala, Vondrášek, 2014)

4 Terorismus

Mika ve své knize *Současný terorismus* uvádí, že terorismus má mnoho různých aspektů a to historický, filozofický, politický, právní, psychologický a kulturní. Mezi terorismem a jinými druhy násilí, jako je kriminalita, povstání, revoluce i válka, jsou jisté vazby, a proto by se k terorismu mělo přistupovat z hlediska více oborů. Většinou následky teroristických útoků nejvíce dopadají na obyčejné lidi, což je vidět zvláště v posledních letech. Terorismus je v obecné rovině chápán jako forma organizovaného násilí obvykle zaměřeného proti nezúčastněným osobám za účelem dosažení politických, kriminálních nebo jiných cílů. Příznačné pro teroristické metody je vysoká nebezpečnost, bezohlednost a brutalita. Při výběru a jejich použití se bere ohled na to, aby vyvolaly maximální psychologický efekt. Násilí, které používají teroristé je vypočítavé a to z důvodu, aby vyvolalo pocit strachu a ohrožení co nejširšího okruhu lidí. Následná frustrace, deprivace a společenské pnutí je využito pro realizaci psychologických operací a manipulací, jejichž účelem je dosažení vytyčených cílů. Vytyčených cílů se snadněji dosáhne, čím je brutalita, rozsah a následky útoků větší. Některými autory je terorismus považován za abnormálně ostrou formu psychologické války, kdy její účinky jsou znásobovány velkým zájmem informačních médií. Masmédia jsou z tohoto důvodu pro teroristy klíčová a nepostradatelná. Teroristické činy jsou namířeny proti osobám, které v podstatě s cíli, jež si teroristé kladou, nemají nic společného a nemohou tak jejich dosažení jakkoliv ovlivnit. Nezúčastněné osoby se při útocích stávají rukojmími, jejichž prostřednictvím je vyvíjen tlak na odpovědné úřady a instituce, či vládu, který je stupňován prostřednictvím sdělovacích prostředků. Instituce, vlády, či vlivní jednotlivci jsou tímto způsobem vydírání, diskreditování a jsou přinuceni k různým ústupkům, jejichž cílem může být v konečném důsledku destabilizace a změna společenského systému. (Mika, 2003)

4.1 Zdůvodnění terorismu

Jak uvádí Brzybohatý ve své monografii *Terorismus I.*, že stoupenci terorismu argumentují při obhajobě teroristických akcí tím, že jejich posuzování je čistě subjektivní. Z toho vyplývá, že stran osob, či států, proti kterým jsou zaměřeny, mohou

být brány jako zločinné a zavrženíhodné. Na druhé straně teroristé a jejich přívrženci tyto útoky berou jako projev vlastenectví nebo jako snaha o spravedlivější uspořádání současných poměrů. Z řady prohlášení teroristických skupin by se mohlo zprvu zdát, že jejím cílem je opravdu vybudování lepšího a spravedlivějšího světa, ale když porovnáme tato prohlášení se skutečnými teroristickými činy, zarazí nás morbidnost rozdílů, které mezi nimi jsou. Normální a soudní lidé chápou, že lepší svět nemůže být vybudován vražděním a likvidováním, takové metody a způsoby byly vždy používány ke ztrátě lidských hodnot a všeobecné demoralizaci. Pro posuzování, zda jsou oprávněny teroristické činy, musíme brát v úvahu dvě hlediska, a to zákonnost, či nezákonnost tohoto jednání a morální opodstatnění takových činů. Tyto činy však většinou porušují jak právní kodex země, tak i jejich činy mohou být těžko morálně ospravedlnitelné, když v době míru jsou zabíjeni nevinní a nezúčastnění lidé. Dále je u nevinných a nezúčastněných lidí vyvoláván strach a ničí jejich hodnoty. (Brzybohatý, 1999)

4.2 Původ slova terorismus a jeho definice

Slovo terorismus je ve sdělovacích prostředcích, sociálních sítích i mezi lidmi nadměrně a většinou špatně interpretováno. Většina lidí má spojen fenomén terorismu, zvláště ti mladší, s útokem ze dne 11. září 2001 na budovy World Trade Center na ostrově Manhattan ve Spojených státech amerických a následnými teroristickými útoky v Evropě a dalších kontinentech. Avšak různé podoby terorismu se již objevují v počátcích našeho letopočtu, to ovšem je více rozvedeno v další kapitole. Definice slova terorismus není pouze jedna a někteří odborníci tvrdí, že se nedá zcela definovat.

Výrazy terorismus a terorista se odvolávají na zvláštní emocionální stav, který je v mnoha jazycích označován jako teror, česky postrach, hrůza. Latinské slovo „terrete“ znamená vyvolávat strach. Slovník Královské španělské akademie definuje prvotní význam slova teror jako mimořádně intenzivní strach. Z toho je tedy možné odvodit, že teroristické skutky jsou takové, které dokážou vyvolávat psychologický stav, na nějž se odvolává samotné slovo. (Ibáñez, 2009)

Oxfordský slovník světové politiky (v češtině vydán v roce 2000) pod heslem terorismus uvádí: V současnosti se za terorismus označují takové akty teroru, které vycházejí od vládních protivníků. Rozsah činností, jež tento termín zahrnuje je velmi

široký, můžeme však vyjmenovat čtyři hlavní formy: úkladné vraždy, a atentáty, bombové útoky, držení jednotlivců jako rukojmí, a v nedávné době také únosy letadel. (Mika, 2003)

V českém encyklopedickém slovníku z roku 1993 je terorismus definován jako: Souhrn antihumánních metod hrubého zastrašování politických odpůrců hrozbou síly a užití různých forem násilí. Vedle individuálního terorismu existuje terorismus skupin, některé koordinují svoji činnost na mezinárodní úrovni, mezinárodní terorismus. (Mika 2003)

Jak uvádí Brzybohatý, byla v roce 1980 v USA publikována definice terorismu, která se stala výchozím standardem pro posuzování a hodnocení teroristických činů. „Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.“ (Brzybohatý, 1999)

4.3 Historie terorismu

Ibánez ve své knize uvádí domněnku, že první teroristické činy jsou inspirovány náboženským fanatismem. Historik Josephus Flavius napsal, že mezi zélóty, židovským hnutím, které se postavilo proti římské nadvládě, vznikla v šedesátých a sedmdesátých letech našeho letopočtu obávaná sekta nazývaná sikariové. Tito sikariové podřezávali římské legionáře a židy, kteří je zradili. Vražedné akce probíhaly obvykle tak, že za denního světla nebo v davu lidí pomocí siky (malé dýky) podřezávali římské legionáře. Jejich vražedné akce šířily hrůzu, doplňovaly je také vypalováním sýpek, trávením studní a přerušováním dodávek vody do Jeruzaléma. Dále zmiňuje rovněž v 11. – 13. století šíitskou sektu ismailitů (Shi'a Ismaili), která se nazývala assassins (odtud pak asesino = vrah ve španělštině). Assassini se opojili hašišem a následně se pouštěli do násilných akcí proti křesťanským křižákům a některým sunitským muslimům v Persii a Sýrii. (Ibánez, 2009)

Mnozí autoři tvrdí, že tzv. moderní terorismus vzniká až vyhlášením Francouzské revoluce, kdy první definici jevu terorismus nám dali právě revolucionáři. Robespierre

nastolil vládu založenou na zastrašování, nátlaku a teroru, protože to byla jediná možnost, jak mohl šířit nové občanské ctnosti. Z tohoto důvodu mezi dubnem 1793 a červnem 1794 vyhlásili jakobíni ve Francii výjimečný stav, který provázely soudy a popravy prováděné na veřejnosti. Tato hrůzná doba byla nakonec označena jako régime de terreur, jak to uvádí v dodatku z roku 1798 slovník Francouzské akademie. Od této doby slova teror, terorismus a státní terorismus získala pejorativní konotaci, která se s nimi nese až doposud. (Ibánez, 2009)

Jeden z nejuznávanějších historiků současného terorismu Rapoport definuje povstalecký terorismus ve čtyřech etapách. První teroristická vlna začíná v carském Rusku v roce 1880, kde ruští anarchisté terorizovali individuálním a systematickým vražděním politických osobností i za pomoci výbušnin, a toto počínání jim mělo pomoci uskutečnit nové revoluční poslání. Své metody natolik vehementně obhajovali, že je přejalo i mnoho zahraničních hnutí, kdy jejich důsledkem byly smrtelné atentáty na několik vrcholných politických představitelů, jako byl například francouzský prezident Carnot, který byl zavražděn v roce 1894. (Ibánez, 2009)

Druhou teroristickou vlnu Rapoport definoval jako „protikoloniální“. Probíhala v rozmezí let 1917 – 1965. Hlavním motivem bylo právo na sebeurčení národů, princip, který po skončení I. světové války, pomáhaly šířit vítězné evropské země po podpisu Versailleské smlouvy a vnutily jej koloniím, které patřily poraženým. Vraždy politických vůdců z první teroristické vlny částečně nahradily atentáty, směřující proti policii a pořádkovým silám. Důvodem těchto atentátů bylo vyprovokovat nepřiměřené a brutální reakce státu a tím zvýšit lidovou podporu teroristům a poškodit obraz koloniálního a represivního státu a vlády. Po skončení této fáze začali teroristé podobné důvody odmítat a hlavně kladli důraz na propagandu a větší podporu obyvatelstva pro své akce. Na konci uvedeného období terorismus přispěl k vývoji mezinárodní atmosféry, která umožnila vznik několika nezávislých států v Irsku, Izraeli, na Kypru nebo v Alžírsku. Terorismus třetí vlny praktikovaly organizace v Evropě a na Středním Východě začal spolupracovat se zahraničními organizacemi a někdy podnikaly akce mimo zemi původu. Velké množství těchto skupin se současně zapojovalo do kriminálních akcí s ekonomickým profitem, jako krádeže, přepadání bank apod. Vznik různých organizací extrémní pravice, které jsou mnohdy napojené na bezpečnostní síly státu, či zahraniční tajné služby umožnil tzv. terorismus nové levice. (Ibánez, 2009)

Vybrané teroristické kampaně, jež jsou součástí třetí vlny, vznikly splynutím určitých již dříve existujících nacionalistických tužeb a ideologických proudů extrémní levice. Například OLP (Organizace pro osvobození Palestiny) a další palestinské organizace udržující si vzájemné úzké kontakty (Al Fatah, PFLP, Saiqa, Černé září) se podílely na značném počtu teroristických akcí od roku 1967, tedy od konce Šestidenní války do osmdesátých let. Tyto organizace přinesly nové formy viditelných atentátů jako únosy letadel a členů velvyslanectví, či obsazení zastupitelství Saudské Arábie v Chartúmu v roce 1973 ze strany OLP. (Ibánez, 2009)

Čtvrtá teroristická vlna, která se překrývá s posledními akcemi předešlého cyklu, začala v roce 1979 a trvá dodnes. V tomto roce došlo v Iránu k revoluci ajatolláhů a je to počátek doby, kde se šíří náboženský integrismus (tvrdošijné trvání na starém). Náboženské nebo sektářské skupiny v této vlně propagují vlastní dogmata a útočí na jednotlivce, skupiny nebo státy, které podle jejich mínění nedodržují jejich věrouku nebo je považují za nepřátele náboženské komunity, kterou chtějí teroristé reprezentovat (muslimy, židy, křesťanskou, bílou a árijskou společnost apod.) Některé z těchto organizací usilují o nastolení nové vlády nebo států, kde politické vedení by striktně dodržovalo jimi vyhlášené náboženské principy. Jako příklad z 21. Století lze uvést Islámský stát. Nebezpečí tohoto druhu terorismu tkví v tom, že stoupenci těchto hnutí považují násilí za náboženskou povinnost nebo za boží pověření a příkaz, a proto destruktivní schopnosti značně přesahují jiné teroristické kampaně. Hnutí, která spadají do této vlny, jsou například Hizballáh, al-Kájda, či samozvaný Islámský stát. (Ibánez, 2009)

4.4 Typologie terorismu

Dělení terorismu není úplně snadné, ale z dostupné literatury lze dělit terorismus na základě vývojových stádií, typů a forem.

4.4.1 Vývojová stádia terorismu

Vývojová stádia terorismu lze rozdělit do tří základních skupin (národní, mezinárodní a globální), která budou specifikována níže.

Stádium národní

Jak z názvu vyplývá, národní terorismus nepřekračuje hranice státu, ve kterém je plánová a uskutečňován. Jak je uvedeno v kapitole historie terorismu, dá se národní

terorismus dělit dle vln, které uvádí Rapoport. V první vlně národního terorismu si vynucuje změny vnitřní politiky státu. V druhé vlně po skončení 1. Světové války se boje nesly v duchu národní nezávislosti a rozbití koloniální říše. Příkladem může být organizace IRA operující v Severním Irsku, či ETA operující ve Španělsku. (Vilášek, Fus, 2012)

Stádium mezinárodní

V případě mezinárodního terorismu jeho útoky směřují přes státní hranice a zasahují cíle v jiném státě. Využívá určité formy nátlaku, který zasahuje do fungování jiného státu, potažmo do života jeho občanů. Důsledkem tohoto nátlaku jsou následné politické změny, ukončení prosazování zájmů států apod. V dosahování cílů teroristických skupin v mezinárodním měřítku pomohly tři skutečnosti. Prvním byl rozmach osobní letecké dopravy, který byl využit pro únosy těchto letadel s velkým počtem cestujících k vydírání politických představitelů dotyčných států. Druhým byl enormní zájem masmédií a s tím spjaté televizní vysílání teroristických útoků, které měly drtivý dopad na obyvatelstvo, a byl tímto vyvíjen tlak na politické představitele. Třetím je mezinárodní politika. Zlomová událost je třetí arabsko – izraelská válka z roku 1967 (známá jako šestidenní válka), při které došlo k vojenskému Izraele s koalicí arabských států (Egypt, Sýrie, Jordánsko), kdy toto střetnutí skončilo drtivou porážkou států arabské koalice a tím ztrátou důvěry arabského lidu ve schopnost armády. Toho využili teroristé a započal tak nekonečný konflikt mezi Izraelem a Palestinou. Teroristickou skupinou proti Izraeli vznikla OLP (Organizace pro osvobození Palestiny). (Vilášek, Fus, 2012)

Stádium Globální

Nástup globálního terorismu se datuje k 11. září 2001. Teroristické sítě jsou rozprostřeny po celém světě a jejich cíle jsou zasadit, co nejtěžší ránu těm, kteří jsou hybnou silou procesu globalizace a způsobit velkou ztrátu na životech. S nástupem globálního terorismu se ukončují aktivity národního i mezinárodního terorismu. Na některých místech se i vzájemně podporují. Například v Čečně vedoucí činitelé národního terorismu spolupracují s vysokými představiteli globálního terorismu s al-Káidou. (Vilášek, Fus, 2012)

4.4.2 Typy terorismu

Dělení terorismu podle druhu, či typu uvádí různí autoři rozdílně, i když se v podstatě moc neliší. Jako velmi rozsáhlé a vyčerpávající uvádí Zeman ve své monografii z roku 2002.

Válečný terorismus

V době války provádí vláda státu opatření, které mají znaky terorismu. Jedná se především o šíření propagandy strachu za využití válečného a stanného práva. Z minulosti lze uvést nacistický teror z období druhé světové války, jako jsou koncentrační tábory, oddíly SA a SS. (Zeman, 2002)

Státní terorismus

Zde se mluví o totalitním státě v období míru. Základními znaky státního terorismu jsou institut politického zločinu, který slouží k eliminaci opozice a politické plurality. Zavedení tajné státní bezpečnosti stojící mimo zákon, která likviduje představitele opozice pro vlastní politické cíle a posílení centrálního vedení a autorit. Jako příklad lze uvést režimy všech komunistických zemí. (Zeman, 2002)

Vnitřní revoluční terorismus

Jde o protistátní terorismus, který má snahu změnit systém vlády. Dále se dělí na levicový a pravicový. (Zeman, 2002)

Levicový terorismus

Dělí se dále podle idejí, i když společnou idejí je rovnostářství. Idea úplně svobodného individua je typická pro anarchismus. Změny ve výrobním systému a vlastnictví jsou zase typické pro komunismus. Využívá konspiračního modelu organizace, který pomalu přerůstá v model vojenský. Lze sem zařadit i ekologický terorismus, který zastává myšlenku znečištění životního prostředí s takovou intenzitou, že vyvolává v lidech strach. (Zeman, 2002)

Pravicový terorismus

Průvodními ideologiemi jsou nacionalismus. Ideje nadřazenosti a čistoty rasy. Zvýšení autoritativnosti státu v boji se zločinností a liberalismem. Typickými znaky jsou ultrapravicové ideje založené na xenofobii, rasismu a etnických konfliktech. Specifický

druhem terorismu je rasově zaměřený proti přistěhovalcům, či lidem s odlišnou barvou pleti. Jde o skupinu zvanou skinheads. Lze sem zařadit i náboženský terorismus, který neuznává svobodu vyznání a chce zavést pouze jedno. (Zeman, 2002)

Koloniální terorismus

Druh státního nebo mezistátního terorismu využíváný k udržování koloniální nadvlády na území jiného národa. Příkladem jsou Indiáni v Severní Americe okupovaní příjezdem Evropanů. (Zeman, 2002)

Mezistátní terorismus

Je uplatňován při soupeření mocnosti a to jak v době války, tak i v době míru. Je pro něj typické, že útoky jsou vojenského, či zpravodajského charakteru a využívá se při něm často opozičních sil v týlu nepřítele. Jako příklad lze uvést bipolární „rovnováhu strachu“ v období studené války mezi Spojenými státy a Sovětským svazem. (Zeman, 2002)

Konzervativní terorismus

Tento druh terorismu podporuje režim v tom daném státě, který je pod velkým revolučním tlakem. Jiný stát, který tento režim podporuje, činí tak proto, že zde má mocenské zájmy, ačkoliv s tímto režimem se nemusí vůbec ztotožňovat. Jako příklad lze uvést americkou podporu Chile, či Battistovy vlády na Kubě. (Zeman, 2002)

Mezinárodní revoluční terorismus

Jedná se o revoluční terorismus s mezinárodní podporou. Významně napomáhají k vytváření protistátních nálad v období krizí u nižších a středních vrstev. Příkladem je sovětská podpora teroru Kubánské revoluce. (Zeman, 2002)

Separatistický terorismus

Podstatou tohoto druhu terorismu je osvobozovací boj jistých národů za právo na sebeurčení. Využívá vyhrocených situací z morálního a ekonomického ohledu, aby se pro stávající vládu staly neúnosné. Používá vytváření strachu z nevhodnosti státního zřízení, xenofobie zaměřená proti národu nebo náboženství, strach z vojenské represe. Cíle jsou primárně ekonomicko - politické. Příkladem je vleklý konflikt v Severním Irsku. (Zeman, 2002)

Anarchistický terorismus

K fundamentálním idejím anarchismu patří myšlenka odmítnutí politického boje a odstranění institucí státní moci a politického zřízení. Jako prostředek využívá individuálního terorismu, ne k vyvolání strachu, ale odstranění osob, kterými jsou nositelé ideologií, jejichž podstatou je státní zřízení s jeho instituty politického boje, represe a byrokracie, tak i systém ekonomické moci monopolů. Lze sem i zařadit událost, díky které vypukla první světová válka a tou je atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este. (Zeman, 2002)

Bioterorismus

Některými autory je označován jako superterorismus, který využívá chemických, jaderných, či biologických zbraní hromadného ničení. V biologických zbraních jsou uměle rozmnožené organismy vytvořeny v laboratorních podmínkách, které paralyzují živé organismy a je využíván i jako nástroj teroru. Mají rozsáhlé psychické důsledky, protože tyto látky jsou neviditelné, tajemné, vyvolává velký strach z počtu nakažených a nedostatky léků. Během útoku sarinem v tokijském metru 12 lidí zemřelo, 62 bylo těžce zraněno a 984 jich bylo hospitalizováno s projevy akutní psychické reakce. (Zeman, 2002)

Počítačový terorismus

Vzhledem k rozšířenosti počítačových technologií a vzájemnou provázaností pomocí internetu i jiných sítí je tento druh terorismu velmi nebezpečný a lze ho provést téměř odkudkoliv. Negativní důsledky může mít na ekonomiku i politiku napadeného státu. Využívá nejen počítačových virů k poškození počítačových systémů, či sběru informací, ale k blokaci informačních toků k veřejnosti. Dále je zde velké nebezpečí převážně pro země západní, kdy mnoho zbraní je ovládáno prostřednictvím počítačové techniky a případný hackerský útok by mohl být fatální. Při těchto útocích je cílem duchovní vlastnictví, tedy obsahu těchto zařízení, které jsou provázány s psychikou napadených osob. (Zeman, 2002)

4.4.3 Formy terorismu

Formy terorismu se rozlišují na letální formy, pod které spadá konvenční a nekonvenční terorismus, respektive konvenční a nekonvenční zbraně a neletální formy, pod které spadají neletální zbraně a nezbraňové prostředky. (Vilášek, Fus, 2012)

Konvenční terorismus

Je považován za klasický, historický typ terorismu, který přetrvává dodnes. Využívá prostředky jako: výbušniny, střelné zbraně, hořlaviny, sečné a bodné zbraně. Používá metody jako: bombové útoky, atentáty, únosy, zadržení rukojmí, palebné přepady, sabotáže, zastrašování, vydírání, dezinformace, propaganda, žhářství aj. (Vilášek, Fus, 2012)

Nekonvenční terorismus

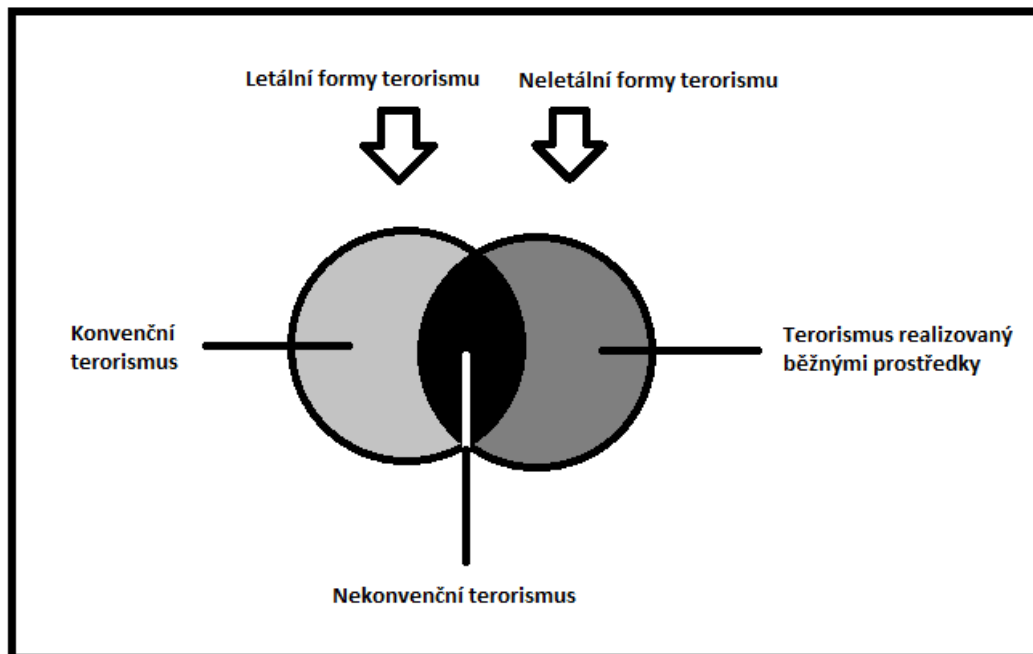
Používá netypických prostředků. V obecné rovině se uvádí, že nekonvenční zbraně nevyvolávají primárně ničivé účinky, ale sekundární následky jsou tragické. Tento výrok platí i u kyberterorismu, u prostředků informační a psychologické války, které pod nekonvenční terorismus spadají. Zařadíme-li do nekonvenčních prostředků zbraně hromadného ničení, je možné usuzovat, že i primární následky budou závažného charakteru. Neletální zbraně se v dnešní době řadí mezi specifické a velmi sofistikované prostředky boje. Jsou využívány pro vyřazení protivníka na určitou dobu, bez přímého poškození života, či okolního prostředí. Jsou využívány zejména, kdy použití konvenčních a jiných smrtících zbraní není z politického, či etického hlediska vhodné. (Vilášek, Fus, 2012)

Mezi neletální zbraně řadíme zbraně optické (světelné, či laserové), vysokofrekvenční zbraně, zbraně elektromagnetického impulzu (se schopností účinně ničit elektrická a elektronická zařízení), akustické zbraně (způsobují dezorientaci, nevolnost, zvracení, dokážou vyvolat hluboký pocit strachu a davovou paniku), biologické zbraně používané hlavně na neživou sílu (mikroorganismy rozkládající výbušniny, poškozují elektronické přístroje apod.), dále pak chemické zbraně schopné dočasně vyřadit živou sílu nebo bojovou techniku a zbraně. (Vilášek, Fus, 2012)

Do nezbraňových prostředků patří takové prostředky, které jsou každodenně využívány pro usnadnění lidské práce. Lze je, ale zneužít takovým způsobem, že následkem dochází k rozsáhlým materiálním, či finančním ztrátám, popřípadě i obětem na životech. Jako příklad lze uvést dopravní prostředky, které jsou často využívány jako nosiče výbušnin. (Vilášek, Fus, 2012)

Pro lepší názornost jsou formy terorismu zobrazeny na schématu 1.0., který názorně zobrazuje dělení forem terorismu, respektive co patří pod letální a neletální formy.

Schéma 1.0 Vztah letálních a neletálních forem terorismu

Zdroj: P. Foltin, D. Řehák

4.5 Typy teroristických útoků

Bombový útok

Teroristické útoky, při kterých je použito výbušných systémů, patří mezi nejběžnější. Tento typ útoku umožňuje provést úspěšnou akci a zároveň je menší pravděpodobnost, že pachatel bude odhalen. Z taktického hlediska lze bombové útoky rozdělit do čtyř kategorií. Útoky proti osobám, proti symbolickým cílům, proti významným cílům a série útoků. (Brzybohatý, 1999)

- Při útocích proti osobám jsou výbušná zařízení kladena do míst s vysokou koncentrací osob, což v případě exploze znamená zabití a zranění velkého počtu lidí. Takový čin otřese celou společností a jeho reprodukci zajistí sdělovací prostředky. Výbušné systémy jsou skrytě umisťovány do zaparkovaných vozidel, odpadkových košů apod. Inicie výbušného zařízení přichází v okamžik, kdy je na místě velký počet osob. Výbušných systému se dá využít i proti konkrétní osobě. Tyto osoby jsou veřejnosti dobře známé a často zastávají významné funkce ve vládě, v oblasti

státní správy, v průmyslu a finančnictví, či v represivních složkách. (Brzybohatý, 1999)

- Útoky proti symbolickým cílům jsou zaměřeny na cíle, jež představují symboly dané země. Rozhodující je ničivý efekt u takového útoku. Cílem je většinou upozornění nebo varování, popřípadě mohou sloužit ke zvýšení vážnosti teroristické skupiny. Důsledek tohoto útoku může snížit autoritu vlády v mezinárodním i vnitrostátním měřítku. Obyvatelstvem může být chápán jako urážka státu, či národa, kterého se týká. Psychologický efekt může být snadno zneužit. (Brzybohatý, 1999)
- Útoky proti významným cílům jsou realizovány na základě pečlivého výběru objektů. Zde není důležitý samotný cíl, ale jsou podstatné důsledky, které jeho vyřazení nebo napadení bude mít. Obvykle jsou zvolena důležitá průmyslová centra, elektrárny, vládní budovy, či osoby v klíčových řídicích funkcích. V těchto případech je snaha způsobit škody a ztráty, které se obtížně a dlouhodobě kompenzují. (Brzybohatý, 1999)
- Pomocí série bombových útoků chtějí teroristé upozornit na některé speciální cíle a požadavky jako je propuštění uvězněných pachatelů teroristických činů. V těchto případech sledují propagaci svých cílů a ideologie teroristické skupiny, tak i vyvolání situace, která by fakticky vedla k propuštění uvězněných teroristů. Série útoků nemusí bezpodmínečně proběhnout v zemi, na kterou je zaměřena. (Brzybohatý, 1999)
- Hrozba použití výbušného zařízení je často využívána jako nástroj proti státním úřadům, průmyslovým cílům, soukromým společnostem a dalším institucím. Je zacílen na vyvolání zmatku a paniky, který vede k ochromení jejich funkce. Velmi úspěšné je použití této hrozby po skutečném bombovém útoku, kdy obavy lidí jsou o to větší. (Brzybohatý, 1999)
- Atrapa výbušného systému, která je někde reálně umístěna může být stejně úspěšná jako písemná, či telefonická hrozba. V tomto případě se provádí veškerá opatření, jako při nálezů opravdového výbušného systému, kdy zjistí až pyrotechnik po jejím zlikvidování, zda šlo, či nešlo o atrapu. (Brzybohatý, 1999)

Zadržení rukojmí, únosy

Teroristé mohou tímto způsobem využít nátlak na vládu při jednání nebo k vyvolání jednání o specifických problémech, či subjektech. Teroristé využívají únosu k politickému nátlaku ke změně chování a jednání vlády, nebo k nátlaku na veřejnost, či soukromou společnost. Únosy jsou ve velké míře také využívány teroristy k získání finančních prostředků, které jsou vymáhány formou výkupného a následně jsou tyto prostředky použity k financování dalších operací. (Brzybohatý, 1999)

Zastrašování a hrozby

V případě vyhrožování, že bude použito násilí, může mít stejný efekt, jako by samotná akce byla realizována. Využití této hrozby závisí pouze na kreativitě teroristů. Musí se brát však v potaz, že při nalezení atrapy výbušného zařízení může jít o zastírací manévr a odlákání pozornosti od místa, kde je umístěn plně funkční nástražný výbušný systém. (Brzybohatý, 1999)

Vydírání

Vymáhání peněz za použití zbraně, či vynucené poskytování ochrany jsou metody, které teroristické organizace hojně používají k získávání finančních prostředků. Vydírání a loupežné přepady bank, hlavně soukromých podnikatelů převládají jako zdroj financí teroristů. V této oblasti není ze začátku jasně zřetelné, zda tyto přepady bank provádí teroristé s politickou motivací, či profesionální zločinci. Stává se, že kriminální zločinci se stávají teroristy a naopak. (Brzybohatý, 1999)

Sabotáže a rozvratné operace

Cílem je vyvolání zmatku, nejistoty a strachu v klíčových lokalitách a sabotážní akce jsou i v mnohých případech namířeny proti soukromému vlastnictví. Rozvracením se označuje soustavné a systematické pokusy o narušení a rozbití stávajícího společenského systému. Provedení těchto akcí jsou často využíváni členové sympatizujících skupin a skupin, které poskytují teroristům podporu. Teroristé samotní se jich zúčastňují velmi zřídka. (Brzybohatý, 1999)

Dezinformace a propaganda

Dezinformace, vedení propagandistických kampaní a manipulace s médii nelze samo osobě označit jako teroristické aktivity, ačkoliv s nimi úzce souvisí. Tyto metody

mohou být účinné, pokud jsou dlouhodobě a systematicky používány, a je k nim předem vypracovaný scénář. Pro podobnou taktiku je vžitý termín „válka nervů“. Při „válce nervů“ jsou úmyslně vyvolávány různé dezinformační kampaně, které jsou založeny na pomluvách, zkreslování událostí, lží, výrobě falešných dokumentů atd. Samotné prověřování těchto informací již značně zatěžuje celý vyšetřovací aparát a dopředu částečně diskredituje osobu, či instituci, proti které je toto vedeno. (Brzybohatý, 1999)

Vraždy významných osob

Vraždy jsou účinnou zbraní teroristů a patří k zvláštní formě násilí. Oběťmi se často stávají osoby, které mají významné společenské postavení, reprezentují politický směr, vládní politiku, státní moc, či některá odvětví ekonomiky a průmyslu. Tyto osobnosti musí být všeobecně známé, aby případný útok na ně vyvolal velkou pozornost veřejnosti a zájem médií. (Brzybohatý, 1999)

5 Cíle, úkoly a metodika práce

5.1 Cíle

Hlavním cílem této práce je popis bezpečnostní problematiky terorismu v České republice se zaměřením na měkké cíle. Dalším cílem je prověření, zda podle platné legislativy a dokumentů vztahujících se k boji proti terorismu v ČR jsou složky IZS na jejich základě a postupu připravené aktivně čelit teroristickému útoku.

5.2 Úkoly

- prostudování české a zahraniční odborné literatury k řešené problematice a provedení literární rešerše,
- stanovení cíle a vytvoření pracovního postupu,
- vymezení činnosti složek IZS při teroristickém útoku, ochrana měkkých cílů a vysvětlení pojmu terorismus, jeho formy, metody a jaké typy jsou nejčastěji používány,
- zjistit postup složek IZS při teroristickém útoku dle typových činností složek,
- komparace postupu složek IZS vycházející z typových činností složek a uskutečněného cvičení, který tento postup prověřil.

5.3 Metody

Zvolenou metodou je literární rešerše české a zahraniční odborné literatury, legislativy boje s terorismem na úrovni České republiky a Evropské unie a internetových zdrojů.

Zvláště je zaměřena na legislativní rámec, který v případě teroristického útoku bude směrodatným pro složky IZS a další složky, které jsou této legislativě podřízené.

6 Trestné činy se znaky terorismu v ČR do roku 2001

V této kapitole bude uveden stručný výpis trestných činů se znaky terorismu, jež se odehrály v České republice do roku 2001.

- 2. června 1990 se odehrál bombový útok v Praze na Staroměstském náměstí, kdy útočník pomocí nástražného výbušného systému (dále jen „NVS“), kterým byla kovová trubka naplněná střelným prachem a kusy sekaného železa a olova. Následkem tohoto útoku bylo zraněno 18 osob a německá turistka oslepla na jedno oko. (iDNES, 2010)
- 2. srpna 1990 se odehrál bombový útok na Hostivařské přehradě v Praze, v němž bylo použito podobného NVS jako na Staroměstském náměstí a při tomto útoku bylo zraněno lehce několik lidí. V obou těchto případech se do dnešního dne nepodařilo vypátrat pachatele těchto trestných činů, i když byl sestaven třicetičlenný tým kriminalistů, kteří se těmito útoky zabývali. (iDNES, 2010)
- 5. prosinec 1992 pobodal neznámý útočník před dveřmi vlastního domu poslance KSČ Jiřího Svobodu. Svoboda tento útok přežil, ale útočníka se nepodařilo dodnes dopadnout. (Radiožurnál, 2016)
- V období mezi lednem 1994 a březnem 1995 probíhaly protesty proti rozdělení Československé federativní republiky, které měly za následek výhružné telefonáty do redakcí ČTK a deníku Blesk, v nichž bylo vyhrožováno smrtí prezidenta republiky, umístění výbušnin ve veřejném prostoru a sídlech politických stran ODS.
- V říjnu 1995 v areálu Sokola na Praze Smíchov došlo k výbuchu trhaviny, která byla umístěna v lahvi, jež těžce zranila slovenského dělníka. (Česká televize, 2009)
- 9. srpna 1996 ve vestibulu metra stanice Karlovo náměstí v Praze explodoval NVS v odpadkovém koši. Tato exploze byla ohlášena anonymem a nikdo při výbuchu nebyl zraněn. (iDNES, 2010)
- 14. srpna 1996 v Praze 6 explodovala nálož v plastové popelnici. Tlaková vlna z této exploze rozbila okna a poškodila zaparkovaná vozidla. (Česká televize, 2009)
- 26. listopad 1996 v městské nemocnici v Ostravě při výbuchu vojenského granátu zemřely dvě ženy a třetí žena utrpěla těžká zranění. (Česká televize, 2009)

- 29. ledna 1997 před budovou Okresního soudu v Olomouci došlo k explozi tritolu, která poškodila vstupní dveře a zeď soudu. (Česká televize, 2009)
- 5. května 1997 v Praze na Smíchově před vstupem do TJ Sokol došlo k explozi výbušniny umístěné v odpadkovém koši. Následkem tohoto výbuchu bylo těžké zranění ženy, která vykonávala funkci správy areálu. (Česká televize, 2009)
- 6. prosince 1997 v Praze na Petřinách před domem tehdejšího ministra financí a místopředsedy ODS Ivana Pilipa explodovala výbušnina, která poškodila okna domu a vozidlo. (Česká televize, 2009)
- 27. dubna 1998 v centru Ostravy na tramvajové zastávce v odpadkovém koši explodovala časovaná výbušnina, která těžce zranila tři muže. (Česká televize, 2009)
- 6. září 1998 v Jilské ulici na Praze 1 explodovala výbušnina umístěná v odpadkovém koši, jež lehce zranila dva turisty. Jako pachatel tohoto útoku byl odsouzen Marian Monczka z Karviné na 15 let do vězení. Monczka měl na svědomí i útok ze dne 27. dubna téhož roku v Ostravě na tramvajové zastávce. (Česká televize, 2009)
- 10. března 1999 na Praze 9 Vysočanech v čekárně chirurgické ambulance došlo k explozi nálože, která lehce zranila pět lidí. (Česká televize, 2009)

Mezi lety 1990 a 2000 bylo spácháno v České republice 14 trestných činů se znaky terorismu.

7 Terorismus v rovině trestního práva ČR

Pro přehlednost a souhrnnost jsem v této kapitole použil toto dělení z bakalářské práce Plocka (Plocek, 2016).

7.1 Povinnosti zúčastněných osob

Povinnost civilních osob při pomoci osobám, jež jsou v nebezpečí smrti, je vymezena v trestním zákoníku, a to konkrétně v § 150. Podle prvního odstavce se dopustí trestného činu neposkytnutí pomoci ten, kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění neposkytne pomoc, i když tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného. Podle druhého odstavce se dopustí trestného činu ten, kdo stejné osobě neposkytne pomoc, ač je dle povahy svého zaměstnání tuto pomoc povinen poskytnout. V prvním odstavci se pojednává o civilních

osobách, kdy jejich povinnost pomoci není vázána výkonem jejich zaměstnání. Pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu, musí být splněna i podmínka, že při poskytování pomoci nesmí vzniknout nebezpečí pro osobu, která by pomoc poskytovala. V tomto případě pomoci zúčastněných civilních osob je zjevné, že nebezpečí jim na místě této mimořádné události bude hrozit, a z tohoto důvodu je velice nepravděpodobné, že by při neposkytnutí pomoci civilní osobou na místě, kde se stala mimořádná událost tohoto charakteru, došlo k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu, proto povinnost pomoci ze strany civilních osob v těchto případech nelze obecně vyvozovat. Ve druhém odstavci se však jedná o zaměstnance patřící ke složkám IZS, kteří zasahují v těchto mimořádných situacích. (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník)

7.2 Oprávnění zúčastněných osob

V případě teroristického útoku, při kterém je přítomný útočník je nutné si uvědomit, že se stále jedná o člověka, který má zaručena svá práva, a to Listinou lidských práv a svobod a Úmluvou na ochranu lidských práv a základních svobod. V článku 6 Listiny lidských práv a svobod je stanoven, že nikdo nesmí být zbaven života. Avšak existuje výjimka, kdy porušením práv podle tohoto článku není, pokud byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné. (Sdělení č. 209/1992 Sb., Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících)

Listinou lidských práv a svobod v článku 8 je zaručena osobní svoboda, jsou zde uvedeny výjimky, konkrétně obecně v odstavci druhém, kdy osoba může být zbavena svobody pouze způsobem, kterým stanoví zákon. Tímto zákonem je myšlen zejména zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a v návaznosti na něj i jiné právní předpisy, zejména zákon č.273/2008 Sb. O Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Česká republika je členem Rady Evropy od 30. 6. 1993, je vázána mezinárodní smlouvou k dodržování Úmluvy na ochranu lidských práv a základních svobod. V Úmluvě na ochranu lidských práv a základních svobod je uvedeno, že právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest. (hlava 1 článek 2 bod 1 Úmluva na ochranu lidských

práv a základních svobod Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. 11. 1950). (Sdělení č. 209/1992 Sb., Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících) Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s tímto článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při obraně každé osoby proti nezákonnému násilí provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené, zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury. (hlava 1 článek 2 bod 2 Úmluva na ochranu lidských práv a základních svobod Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. 11. 1950). (Sdělení č. 209/1992 Sb., Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících)

Dále je zde uvedeno, že každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem, zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání. (hlava 1 článek 5 bod 1 písm. c) Úmluva na ochranu lidských práv a základních svobod Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. 11. 1950). (Sdělení č. 209/1992 Sb., Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících)

7.3 Okolnosti vylučující protiprávnost

Uvedeme si základní okolnosti, kdy jednání, které by za jiných okolností bylo trestným činem, trestným činem není. Jsou to okolnosti vylučující protiprávnost, které jsou stanoveny v trestním zákoníku. Jedná se o tyto okolnosti:

Krajní nouze

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněného trestním zákonem, není trestným činem. Nejedná se o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet. (§ 28 odst. 1 a 2 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní

zákoník) Jako příklad si můžeme uvést poškození majetku při vytváření barikády při zajištění učebny, či jiné místnosti. (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník)

Nutná obrana

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. (§ 29 odst. 1 a 2 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník) Z dikce zákona můžeme vyvozovat, že v případě teroristického útoku za použití střelné zbraně útočníkem je zcela zjevně přiměřená nutná obrana použitím také střelné zbraně. (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník)

Svolení poškozeného

Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny. Svolení podle odstavce 1 musí být dáno předem nebo současně s jednáním osoby páchající činem jinak trestný, dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně; je-li takové svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, mohl-li důvodně předpokládat, že osoba uvedená v odstavci 1 by tento souhlas jinak udělila vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům. S výjimkou případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe, nelze za svolení podle odstavce 1 považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení. (§ 30 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník).

Přípustné riziko

Trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak. Nejde o přípustné riziko, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přiči dobrým mravům. (§ 31 odst. 1 a 2 zákona č. 40/2009

Sb., Trestní zákoník) Zde by se mohlo využít příkladu při třídění raněných osob, které je prováděno většinou příslušníky PČR, či HZS. Účel použité metody je, aby v co možně nejkratší době se stanovilo pořadí raněných k jejich ošetření a následnému transportu. Třídění tedy neprovádí profesionálové v daném oboru, a proto mohou nastat chyby, které mohou mít fatální následky. (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník)

Oprávněné použití zbraně

Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem. (§ 32 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník) Oprávnění použití zbraně při teroristickém útoku přichází v úvahu hlavně pro příslušníky PČR, kde vymezení použití zbraně je uvedeno v § 56 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Oprávněné použití zbraně v tomto případě může být i příslušníkem obecní policie, kde její použití je stanoveno v § 20 zákona č. 553/1991 o obecní policii. V případě použití zbraně u ostatních osob je možné pouze v souladu s podmínkami nutné obrany, nebo krajní nouze. U ostatních osob musí být ještě splněna podmínka, že jsou držiteli platného zbrojního průkazu a průkazu zbraně a tyto podmínky jsou uvedeny v zákoně č. 119/2002 Sb., Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně některých zákonů.

V trestním zákoníku jsou vymezeny trestné činy související s terorismem. Konkrétně se jedná o § 129a, kde je uvedena definice teroristické skupiny. Také § 311 teroristický útok, § 312 teror, § 312a účast na teroristické skupině, § 312d financování terorismu, § 312e podpora a propagace terorismu, § 312f vyhrožování teroristickým útokem. (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník)

7.4 Jiná oprávnění

Mezi ostatní oprávnění můžeme zařadit zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, které vychází z trestního řádu. Policejní orgán může osobu podezřelou ze spáchání trestného činu zadržet, pokud je dán některý z důvodů vazby, ale s předchozím souhlasem státního zástupce. Bez tohoto souhlasu lze zadržení provést, jen pokud věc nesnese odkladu a souhlasu nelze předem dosáhnout, zvláště pokud byla tato osoba přistižena při trestném činu, nebo zastížena na útěku. (§ 76 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., Trestní řád). Pro zadržení osoby policejním orgánem je nezbytné naplnění některého z důvodů vazby pachatelem a to je, že obviněný smí být vzat do vazby jen

tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava,

- že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest,
- že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo
- že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil. (§ 67 zákona č. 141/1961 Sb., Trestní řád).

V případě zadržení pachatele ostatními osobami smí osobní svobodu osoby omezit kdokoli, byla-li tato osoba přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu; příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit. (§ 76 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., Trestní řád).

8 Legislativní rámec boje s terorismem v EU a ČR

8.1 Legislativa vztahující se k boji s terorismem v ČR

Svým rozsahem a dopadem na společnost můžeme označit teroristický útok ze dne 11. září 2001 jako největší. Útok, který naplánovali členové náboženského hnutí al-Kaidá stál život 2996 lidí. Dalších tisíce lidí bylo zraněno nejen nárazem letadel do budov World Trade Center na Manhattanu v New Yorku a následným kolapsem budov, ale i lidé, kteří se účastnili záchranných a likvidačních prací hlavně z řad hasičů, policistů a záchranářů. Útok byl veden třemi dopravními letadly, kdy dvě z nich narazili do zmiňovaných budov World Trade Center, třetí do budovy Pentagonu a poslední z nich se zřítilo po souboji mezi teroristy a pasažéry letadla. Tento útok nejen změnil pohled lidí na nebezpečí terorismu, které se může odehrát kdekoli, ale hlavně se tím začali intenzivněji zabývat instituce, které mají na starosti bezpečnost po celém světě.

Vláda České republiky událost z 11. září 2001 nebrala na lehkou vládu, a proto Bezpečnostní rada státu vydala 22. ledna 2002 usnesení č. 260/2002 k Instrukci pro vyhlášení jednotlivých stupňů bezpečnostní ochrany jednotlivých objektů.

V této instrukci je metodický návod k přijímání jednotných bezpečnostních opatření při provádění ostrahy objektů státní správy při hrozbě vzniku krizové situace, při plnění spojeneckých závazků a jiných závažných situací, dotýkajících se bezpečnostních zájmů České republiky. Stanoveny jsou čtyři stupně bezpečnostní ochrany objektů, kde vyhlášení těchto stupňů, rozsah, výběr těchto objektů a další opatření provádí Bezpečnostní rada státu na návrh Ústředního krizového štábu. Ve výjimečných případech je oprávněn vyhlásit jednotlivé stupně ochrany Ústřední krizový štáb s podmínkou, že toto rozhodnutí musí být dodatečně schváleno Bezpečnostní radou státu.

Stupně ohrožení

Stupeň I.

Stav, který je vyhlášen v případě možného ohrožení teroristickou nebo jinou aktivitou proti chráněným objektům. Rozsah, či podstata těchto hrozeb nelze předpovědět. Po jeho vyhlášení se zvyšuje úroveň bezpečnosti a připravenosti na mimořádné události, přičemž se provádí adekvátní opatření, do kterých spadá:

- kontrola zpracovaných dokumentací pro ochranu objektů, se zaměřením na havarijní a krizové plány, zabezpečení ukrytí a evakuaci osob v objektech a ochrana předmětů chráněného zájmu,
- trvalý přístup k havarijním a krizovým plánům,
- školení všech zaměstnanců ostrahy objektu, k charakteru bezpečnostních opatření, činnosti, jež následuje po vyhlášení varovného signálu, provozní řád objektu, dbát ostražitosti vůči osobám, které v objektu nepracují, zejména, když tyto osoby s sebou nesou zavazadla, dbát ostražitosti vůči podezřelým vozidlům v objektu nebo v jeho blízkosti, vůči odloženým balíčkům nebo zavazadlům a vůči neobvyklé činnosti uvnitř objektu a v jeho blízkosti.
- dbát vyšší pozornosti zaměstnanců ostrahy objektu při vstupu osob do střežených objektů a vjezdu vozidel do těchto objektů, provádět důslednější kontroly prostor

vozidel i zavazadel, které si s sebou osoby přinesou a v neposlední řadě se vyvarovat parkování vozidel v blízkosti těchto objektů,

- stanovení konkrétních úkolů a to hlavně se zaměřením na sledování míst, kde se dá vniknout do objektu, pravidelnější obchůzky celého objektu a zvláštní zřetel na odložené předměty,
- pravidelné prověřování, zda jsou zabezpečovací systémy plně funkční,
- provést elektronické i mechanické zabezpečení prostor, do kterých se pravidelně nevstupuje a nejsou tak často používány,
- pravidelné kontroly vedoucími pracovníky, kteří jsou zodpovědní za ostrahu a zajištění bezpečnosti celého objektu, aby se případné nedostatky, co nejdříve mohly odstranit,
- snížit na minimum vstupy a vjezdy osob a vozidel do objektů na únosnou míru,
- prověření všech příchozích zásilek na možný nebezpečný obsah, kdy otevírání zásilek probíhá v určené místnosti pomocí detekčních přístrojů a proškoleným pracovníkem používajícím ochranných pomůcek.

Stupeň II.

Druhý stupeň bude vyhlášen vzhledem k událostem, které se odehrály. V případě, že je zvýšená hrozba teroristických nebo jiných aktivit namířených proti chráněným objektům a hrozba roste, lze ji lépe předvídat. Navýšení úrovně bezpečnosti a připravenosti se provádí adekvátní opatření, do kterých spadá:

- uskutečnění úkolů a opatření vycházejících z I. stupně,
- zajištění zaměstnance, který bude zodpovědný za provedení bezpečnostních opatření havarijního a krizového plánu objektu (např. člen příslušného krizového štábu apod.) s personálem, jenž je nezbytný pro provedení těchto opatření,
- zajištění pravidelných bezpečnostních prohlídek a kontrol objektů, budov i místností, které nejsou trvale používány a pravidelně střeženy,
- zajištění realizace prohlídek objektů, jejich okolí a místností při příchodu a odchodu do zaměstnání zaměřený na výskyt podezřelých předmětů,
- definování bezpečnostní zóny po obvodu objektu, kde je zabezpečeno sledování pohybu osob, parkování vozidel a zabráněno odkládání předmětů (např. krabic, beden, nádob na odpadky apod.).

Stupeň III.

Třetí stupeň se vyhláší v případě vzniku reálné hrozby, nebo když byly zajištěny zpravodajské informace značící hrozbu namířenou proti chráněným objektům a tato hrozba je bezprostřední. Pro navýšení bezpečnosti a připravenosti se provádí adekvátní opatření, do kterých spadá:

- uskutečnění úkolů a opatření vycházejících z nižších stupňů,
- zajištění neustálé přítomnosti zaměstnance, který bude zodpovědný za provedení bezpečnostních opatření havarijního a krizového plánu objektu, s personálem, jenž je nezbytný pro provedení těchto opatření,
- zřizování nájezdových ramp pro kontrolu vozidel a zařízení pro omezení vjezdu cizích vozidel do objektu,
- důsledná prohlídka vozidel i jejich vnitřních prostor vjíždějících do objektu,
- veškerá zavazadla, balíčky, předměty apod., vnášené do objektu musí být fyzicky a za použití technických prostředků prohledána,
- další opatření, které převyšují možnosti jednotlivých orgánů státní správy (na základě návrhu příslušného pracoviště krizového řízení) jsou posílení ochrany objektů silami a prostředky Policie ČR a Armády ČR, zabezpečení rezervních zdrojů zásobování zdroji energie, vody, elektřiny apod., prověření provedení plánů ukrytí a evakuace osob, prověření aktivace náhradních pracovišť apod.

Stupeň IV.

Čtvrtý stupeň se vyhláší v případě přímého ohrožení chráněných objektů nebo reálného provedení útoku na některý z chráněných objektů. Pro navýšení bezpečnosti a připravenosti se provádí adekvátní opatření, do kterých spadá:

- uskutečnění úkolů a opatření vycházejících z nižších stupňů,
- zajištění evakuace osob z objektu,
- plnění úkolů a opatření stanovených Ústředním krizovým štábem a Bezpečnostní radou státu. (Usnesení Bezpečnostní rady státu č. 260/2000., k Instrukci pro vyhlášení jednotlivých stupňů bezpečnostní ochrany jednotlivých objektů)

Jedním z dalších milníků byl teroristický útok spáchaný 13. listopadu 2015 ve večerních hodinách v Paříži, kde teroristé zaútočili na několika místech. Tento útok nepřežilo 129 osob a 352 jich bylo zraněno, z toho 100 utrpělo těžká zranění. Nejvíce obětí, a to 85 osob měli na svědomí teroristé, kteří zaútočili v klubu Bataclan. Následně Bezpečnostní

rada státu přijala 18. ledna 2016 usnesení č. 4/2016 o Systému vyhlášení stupňů terorismu, který byl následně předložen Vládě ke schválení. Vláda 25. ledna 2016 přijala usnesení č. 63/2016 o Systému vyhlášení stupňů terorismu. Základní opatření po vyhlášení jednotlivých stupňů musí být zpracována a předložena vládě do 30. 6. 2016.

8.2 Systém vyhlášení stupňů ohrožení terorismem

Níže jsou definovány stupně ohrožení terorismem a systém jejich vyhlášení. Doporučení z nich vyplývající jsou určena jak široké veřejnosti, tak i bezpečnostním složkám. Teritoriální vymezení bude platit celostátně, nebo podle rozhodnutí bude omezeno na určitá území.

Stanoveny jsou čtyři stupně ohrožení terorismem, přičemž jedním z nich je základní (tzv. „nulový“) stav, ten nemá grafické znázornění a není nijak vyhlášen z podstaty věci. Další tři stupně ohrožení terorismem jsou označovány jako první, druhý a třetí stupeň, které jsou pro lepší názornost a nezaměnitelnost pro informování veřejnosti graficky znázorněny jako trojúhelníky vyplněné specifickými barvami, které jsou uvedeny níže.

Stupně ohrožení

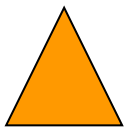
Stupeň 0. (bez grafického znázornění)

Stav, při kterém není známá žádná konkrétní nebo obecná hrozba teroristického, či podobného útoku na území ČR. Vzhledem k obecné situaci a příslušnosti ČR k NATO se jedná o ideální stav. V dnešní době tento stav vzhledem k hrozbám terorismu, kdy nulové riziko ohrožení terorismem v podstatě neexistuje, je velmi obtížně dosažitelný. Žádná doporučení nebo varování veřejnosti nejsou vydávána a nejsou přijímána žádná opatření bezpečnostních složek.

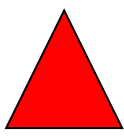
1. Stupeň (žlutý trojúhelník)

Vyplývá z něho existence obecného ohrožení terorismem, a to ze situace v zahraničí nebo z mezinárodních aktivit České republiky. Podmínkou je, že není známa konkrétní hrozba teroristických aktivit na území České republiky. Při vyhlášení tohoto stavu je

třeba dbát obecné větší všímavosti. V této situaci jsou uplatněna některá vytipovaná zvýšená a dlouhodobá bezpečnostní opatření.

2. Stupeň (oranžový trojúhelník)

Vyplývá z něho existence větší pravděpodobnosti ohrožení terorismem. Za podmínky, že bližší okolnosti hrozby, včetně bližšího načasování, nelze předvídat. Vyhlášení druhého stupně ohrožení terorismem souvisí s předchozími událostmi, či v návaznosti na informace vedoucí k projevům hrozby terorismem.

3. Stupeň (červený trojúhelník)

Vyplývá z něho vysoký stupeň bdělosti a pohotovosti. S velkou pravděpodobností může teroristický útok nastat, nebo již proběhl a v důsledku toho je potřeba zavést konkrétní opatření, které zamezí útoku, nebo jeho pokračování, či opakování s tím, že se budou minimalizovat následné škody.

Vláda České republiky vyhláší jednotlivé stupně ohrožení terorismem na návrh ministra vnitra, který vychází z návrhu Společné zpravodajské skupiny. Vyhlášení zvýšeného stupně ohrožení terorismem provede ministr vnitra na návrh Společné zpravodajské skupiny, a to v případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení. Na nejbližší schůzi vláda zvýšený stupeň ohrožení terorismem potvrdí, nebo zruší. Totožným způsobem se provádí snižování vyhlášených stupňů ohrožení terorismem. Společná zpravodajská skupina provádí návrhy, které vyplývají z jejich společného vyhodnocení hrozeb jejími členy.

Při vyhlášení zvýšeného stupně ohrožení terorismem může vláda České republiky nebo ministr vnitra vydat doporučení směrem k veřejnosti. Rozhodnutí o postupech ve vztahu k bezpečnostním složkám státu přijímá vláda a věcně příslušní členové vlády v rámci jejich resortních působností. (Usnesení vlády č. 63/2016., o systému vyhlášení stupňů terorismu)

V hlavním městě Belgie v Bruselu došlo 22. března 2016 ke koordinovaným teroristickým útokům, při kterých zahynulo 34 osob a na 300 osob bylo zraněno, které

pocházely ze 40 zemí. V důsledku tohoto útoku téhož dne někdejší ministr vnitra Milan Chovanec vyhlásil 1. stupeň ohrožení terorismem v České republice. První stupeň terorismu vyhlásil na návrh Společné zpravodajské skupiny. Ve večerních hodinách se mimořádně sešla Vláda, která krok ministra vnitra schválila.

První stupeň znamená potřebu zvýšené bdělosti, jak vyplývá z výše uvedeného. Ministerstvo vnitra proto doporučilo občanům vyhýbat se místům s vysokou koncentrací osob. Ministerstvo zahraničních věcí navíc doporučilo odložit cesty do Bruselu a občanům ČR v Bruselu omezit pohyb a vyhýbat se veřejným místům. Ministerstvo vnitra na základě informací Policie ČR a bezpečnostních složek informovalo veřejnost, zda v danou chvíli nejsou známy konkrétní informace o tom, že by Česku hrozil bezprostřední teroristický útok.

Policie ČR od ranních hodin 23. 3. 2016 zavedla preventivní opatření na mezinárodních letištích a posílila opatření o pyrotechnický dohled v metru. Kromě toho policie zesílila také svou přítomnost v místech se zvýšenou koncentrací osob a u vybraných budov po celé republice. Konkrétně se na těchto preventivních opatřeních podílelo několik set policistů nad běžný rámeček.

Vláda navíc ve večerních hodinách 22. 3. 2016 projednala a schválila návrh, který umožnil posílit policejní hlídky o příslušníky Armády ČR (550 vojáků) do 23. května 2016 s možností prodloužení, 350 vojáků v Praze a střeďočeském kraji, 100 vojáků v Brně a jihomoravském kraji, 100 vojáků v Ostravě a moravskoslezském kraji.

Dokumenty zabývající se problematikou terorismu

Strategie České republiky pro boj proti terorismu z let 2002, 2003, 2004, 2005, 2007-2009, 2010-2012, od 2013. Nejnovější verze z roku 2013 je určena širší veřejnosti a deklaruje postoj České republiky k problematice terorismu vzhledem ke státům Evropské Unie (dále jen „EU“) a státům bojujícím proti terorismu a hájícím principy demokracie. Obsahuje pět oblastí. (Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013)

První oblast je zaměřena na zlepšení komunikace a spolupráce mezi subjekty, zapojenými do boje proti terorismu a z kvalitňování podmínek pro výkon jejich činnosti.

Důležitá je mezinárodní spolupráce, kde se podílejí na vyhodnocení rizik a následného dalšího řešení situace zpravodajská a policejní složka České republiky. V boji proti terorismu je nezbytným orgánem pro výměnu informací Společná zpravodajská skupina, která je stálým pracovním orgánem Výboru pro zpravodajskou činnost, kde členové této skupiny jsou zástupci Úřadu vlády, zpravodajských služeb ČR, Ministerstvo vnitra, Policie ČR a Ministerstvo zahraničních věcí. Ze strany Policie ČR došlo ke zřízení Národního kontaktního bodu pro terorismus (dále jen „NKBT“), který zahájil činnost 30. března 2009 při Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR a jeho náplní je vzájemná spolupráce a výměna operativních a zpravodajských informací mezi policií a zpravodajskými službami ČR vztahující se k problematice terorismu. (Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013)

Druhá oblast je zaměřena na ochranu obyvatelstva, kritické infrastruktury a jiných cílů, potenciálně zranitelných teroristickým útokem. Je v ní kladen důraz na preventivní opatření před teroristickými útoky, ale i na práci IZS při záchranných a likvidačních pracích, jejich vzájemnou koordinaci a zlepšení jejich řízení. K tomu patří i cvičení složek IZS i orgánů krizového řízení, které jsou důsledně vyhodnocovány a je předložena zpětná vazba pro tyto složky, aby se zlepšili. Základním dokumentem reflektující stav v oblasti ochrany obyvatelstva je Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. Pod Výbor pro civilní a nouzové plánování spadá problematika ochrany kritické infrastruktury. V České republice je úroveň připravenosti prvků systému ochrany obyvatelstva podobná jako v jiných vyspělých státech po celém světě. (Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013)

Třetí oblast je zaměřena na bezpečnostní výzkum, vzdělávání a informování veřejnosti ve vztahu ke konkrétním aspektům boje proti terorismu. Bezpečnostní výzkumy v České republice vytváří podmínky pro reakci bezpečnostních složek na existující bezpečnostní hrozby. Oblast výzkumu se také zaměřuje na vzdělávání pracovníků, kteří mohou přijít do styku s teroristickými incidenty. Problematika informování veřejnosti o teroristických útocích, je včasná a koordinovaná. Na případnou mimořádnou událost podobného charakteru jsou lidé vzdělávání na různých workshopech, školeních, či za pomoci brožur, letáků a jiných metodických materiálů. (Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013)

Čtvrtá oblast je zaměřena na prevenci proti radikalizaci ve společnosti a boji proti rekrutování do teroristických struktur. V České republice se vytvářejí podmínky k tomu, aby se domácí populace s tou přistěhovaleckou dokázala bezproblémově sžít, a to ve vzájemné toleranci k odlišným náboženským a kulturním zvyklostem, ale zároveň respektují právní řád této země. Integrace cizinců se řídí od roku 1999 dokumentem Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky, který byl naposledy aktualizován v roce 2011. (Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013)

Pátá oblast je zaměřena na legislativní a mezinárodně – smluvní otázky. (Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013)

Právní řád ČR umožňuje teroristické aktivity stíhat v celé její šíři, kde toto je popsáno v kapitole terorismus v rovině trestního práva ČR, dále v následujících zákonech:

➤ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ze dne 5. června 2008. V tomto zákoně se pod financováním terorismu rozumí:

a) shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen zčásti, použit ke spáchání trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo k podpoře osoby nebo skupiny osob připravujících se ke spáchání takového trestného činu, nebo

b) jednání vedoucí k poskytnutí odměny nebo odškodnění pachatele trestného činu teroru, teroristického útoku nebo trestného činu, který má umožnit nebo napomoci spáchání takového trestného činu, nebo osoby pachateli blízké ve smyslu trestního zákona, nebo sbírání prostředků na takovou odměnu nebo na odškodnění,

c) pro účely tohoto zákona i financování šíření zbraní hromadného ničení podle odstavce 3.

(3) Financováním šíření zbraní hromadného ničení se rozumí shromažďování nebo poskytnutí peněžních prostředků nebo jiného majetku s vědomím, že bude, byť i jen zčásti, použit šířitelem zbraní hromadného ničení nebo bude použit na podporu šíření takových zbraní v rozporu s požadavky mezinárodního práva.

(4) Pro účely tohoto zákona není rozhodující, zda k jednání uvedenému v odstavcích 1 až 3 nebo ke spáchání trestného činu došlo nebo má dojít zcela nebo zčásti na území České republiky nebo v cizině. (§ 3 odst. zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu).

- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (naplnění Rámcového rozhodnutí Rady EU). Dále v kapitole legislativa vztahující se k boji s terorismem v EU.

8.3 Kyberterorismus a boj proti němu v ČR

Dne 19. října 2011 vzniklo Národní centrum kybernetické bezpečnosti (dále jen „NCKB“), jako součást Národního bezpečnostního úřadu, se sídlem v Brně. V listopadu 2016 byl schválen záměr vlády ČR zřídit Národní úřad pro kybernetickou informační bezpečnost z NCKB od 1. 7. 2017 se sídlem NCKB v Brně – Černých polích. Národní strategie s boje proti kyberterorismu pro roky 2015 – 2020 byla schválena vládou v únoru 2015, kde se zavázala k tomu:

- její akční plán se bude plnit
- rozvíjí se činnost NCKB
- zlepšení spolupráce s NATO a EU, států V4 a institucí na národní úrovni
- vznik jednotné metodologie metodické materiály ke zvládnutí kybernetických incidentů
- účast na mezinárodních školeních, kurzech a seminářích v oblasti kyberterorismu.

Zákon o kyberterorismu nabyl účinnosti 1. ledna 2015 a to konkrétně zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů. Tento zákon byl novelizován v listopadu 2016 podle evropské směrnice. Následovala novela zákona č. 21/1992 Sb., o bankách ze dne 13. března 2017, která zavazuje finanční instituce k předávání informací o kybernetických útocích s tím, že musí být hlášeny ČNB a ostatním finančním institucím. Na základě zákona č. 205/2017 Sb., kterým změnil zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů vznikl 1. srpna 2017 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (dále jen „NÚKIB“), který nahradil stávající úřad NCKB. NÚKIB je ústředním správním orgánem pro kybernetickou bezpečnost, včetně ochrany utajovaných informací v oblasti informačních a komunikačních systémů a kryptografické ochrany. Dále má na starosti

problematiku neveřejné služby v rámci družicového systému Galileo. (Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, 2018)

Národní centrum kybernetických operací (dále jen „NCKO“) vypracovalo Strategii kybernetické obrany České republiky pro období 2018 – 2022, která stanovuje koncepční podmínky pro zajišťování obrany státu v kybernetickém prostoru. Dokument definuje základní vizi a cíle, které popisují plánovaný vývoj kybernetické obrany v jednotlivých dílčích oblastech. Vojenské zpravodajství buduje NCKO na základě rozhodnutí vlády, která v roce 2015 svěřila kybernetickou obranu právě Vojenskému zpravodajství. V souvislosti se zveřejněním strategie zároveň dochází ke změně názvu kybernetického pracoviště na NCKO. (Národní centrum kybernetických operací, 2018)

Rozdíl mezi kybernetickou bezpečností a obranou

- Kybernetická obrana, kterou má v gesci Vojenské zpravodajství, je samostatnou oblastí širšího konceptu kybernetické bezpečnosti a zároveň oblastí širšího konceptu zajištění obrany státu. Jejím úkolem je v případě potřeby aktivně působit v kybernetickém prostoru proti útočníkům. Specifikem kybernetické obrany je skutečnost, že bude prováděna jak v případě vyhlášení mimořádných stavů, především formou součinnosti s ostatními složkami zajišťujícími obranu ČR, tak i nepřetržitě mimo tyto stavy. (Národní centrum kybernetických operací, 2018)
- Kybernetickou bezpečnost má v České republice v gesci Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. Jeho úkolem je neustálé navyšování bezpečnosti a odolnosti informační a komunikační infrastruktury. Kybernetickou bezpečností se tedy rozumí souhrn prostředků směřujících k zajištění ochrany kybernetického prostoru. Tyto prostředky mohou být různého charakteru – právní, organizační, vzdělávací, technické a další. (Národní centrum kybernetických operací, 2018)

Problematikou terorismu se zabývá i oddělení Centra proti terorismu a hybridním hrozbám, které spadá pod Odbor bezpečnostní politiky, jež je v gesci Ministerstva vnitra ČR.

8.4 Legislativa vztahující se k boji s terorismem v EU

Dokumenty vztahující se k boji proti terorismu vydané v rámci orgánů EU lze zařadit:

- Evropská úmluva o potlačování terorismu (1977)
- Deklarace o financování terorismu (1993)
- Deklarace o terorismu (1995)
- Deklaraci o boji proti mezinárodnímu terorismu (2001)
- Společný postoj Rady EU (2001) o použití zvláštních opatření k boji proti terorismu
- Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu (2002)
- Haagský program (2004)
- Strategii EU boje proti terorismu (2005)
- Strategii vnitřní bezpečnosti EU (2010)
- Strategie EU pro boj proti terorismu a zahraničním bojovníkům se zaměřením na Sýrii a Irák (2014)
- Evropský program pro bezpečnost (2015)
- Akční plán pro zintenzivnění boje proti financování terorismu (2016)
- Směrnice o jmenné evidenci cestujících (2016)
- Akční plán na boj proti falešným dokladům (2016)
- Směrnice o kriminalizaci praní peněz (2016)
- Směrnice na potlačování nových forem terorismu (2017)
- Nařízení na zpřísnění pravidel kontroly všech osob, které překračují vnější hranici schengenského prostoru (2017)
- Směrnice o kontrole a nákupu vlastnictví zbraní (2017)
- Nařízení o vzniku Systému vstupu a výstupu (2017)

Souhrnným dokumentem z roku 1977 je Evropská úmluva o potlačování terorismu, kterou uzavřeli členské státy Rady Evropy. Tato úmluva si vzala za cíl, aby pachatelé teroristických činů, které depolitizuje, neunikli stíhání a potrestání. Evropská unie provádí vlastní protiteroristickou politiku. V návaznosti na teroristické útoky z 11. září 2001 v New Yorku přijala Rada EU pro spravedlnost a vnitřní věci Akční plán proti terorismu, ve kterém je mimo jiné stanovena užší spolupráce mezi policejní a soudní spolupráce mezi členskými státy EU. Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu stanovuje společný koncept teroristického činu,

kdy se stalo ve všech společenských státech trestné založení teroristické organizace. Vznikl na návrh Evropské komise a stanoviska Evropského parlamentu 12 článků: Teroristické trestné činy, teroristické skupiny, teroristické činnosti, návod, pomoc, pokus, sankce a zvláštní okolnosti, odpovědnost právnických osob a sankce, soudní příslušnost a trestní stíhání, ochrana obětí a pomoc obětem, zprávy a územní působnost. Toto rozhodnutí se vztahuje i na Gibraltar. (Evropská komise 2018)

Jako první Evropská bezpečnostní strategie je stanovena prosinci 2003. V návaznosti na teroristické útoky, které se odehrály 11. března v Madridu, přijímá EU další opatření, jakým je například vytvoření protiteroristického koordinátora EU pod úřadem Vysokého představitele pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Evropská rada 5. listopadu 2004 schválila tzv. Haagský program, který stanoví politické cíle v oblasti vnitřní bezpečnosti EU na období mezi lety 2005 – 2009. Strategii EU boje proti terorismu přijímá Evropská rada v roce 2005, která se zaměřuje na čtyři hlavní činnosti, a to předcházet radikalizaci a náboru teroristů, chránit občany a infrastrukturu, pronásledovat teroristy i přeshraničně a reagovat na následky teroristických akcí (European council ,2005). Evropská komise v roce 2010 představuje Strategii vnitřní bezpečnosti EU, jež obsahuje pět kroků k bezpečnější Evropě. Jedním z bodů Strategie EU pro boj proti terorismu a zahraničním bojovníkům se zaměřením na Sýrii a Irák z října 2014 obsahuje podporu iráckých orgánů a umírněné opozice v Sýrii. Evropský program pro bezpečnost na období 2015 – 2020, který představila Evropská komise v dubnu 2015, počítá mimo jiné se spoluprací s IT firmami, jež mohou pomoci s omezením teroristické propagandy na internetu (European commission, 2015). V únoru 2016 Evropská komise představuje Akční plán pro zintenzivnění boje proti financování terorismu. Ten je zaměřen na oblast identifikace teroristů prostřednictvím finančních toků a narušení zdrojů příjmů, které využívají teroristické organizace. V důsledku teroristických útoků, které se odehrály 22. března 2016 v Bruselu a vyžádali si 30 obětí a na 200 zraněných, vyzvala Evropská komise k rychlému schválení celoevropských opatření na posílení bezpečnosti. V dubnu 2016 je schválena Evropským parlamentem směrnice o jmenné evidenci cestujících. Akční plán na boj proti falešným dokladům představuje Evropská komise v prosinci 2016, který doporučuje členským státům, jak potírat podvody souvisejícími s paděláním dokladů (European commission, 2016). Dále Evropská komise schvaluje návrh směrnice o kriminalizaci praní peněz, která umožňuje přeshraniční zmrazování a konfiskaci peněz

nad 10 000 Eur používanými teroristy a následně schvaluje návrh na posílení Schengenského informačního prostoru, který je používán při kontrolách na vnějších hranicích schengenského prostoru. (Evropská komise 2018)

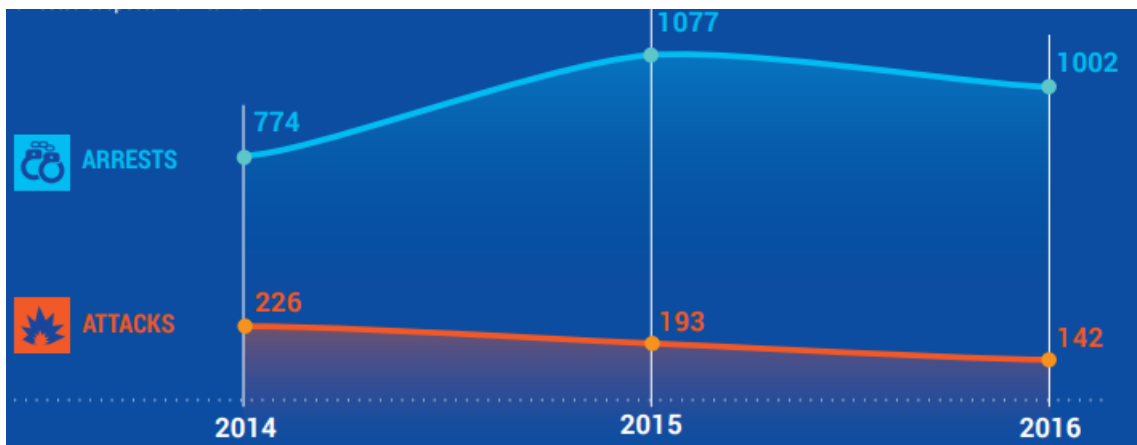
V březnu 2017 vydává Evropská komise směrnici na potlačování nových forem terorismu, která je zaměřena na kriminalizaci pohybu osob na území i mimo území EU, za účelem teroristických aktivit. Mezitím vzniká i nařízení na zpřísnění pravidel kontroly všech osob, které překračují vnější hranici schengenského prostoru. Členské státy porovnávají údaje těchto osob s relevantními databázemi.

Rada EU v dubnu téhož roku přijímá směrnici o kontrole a nákupu vlastnictví zbraní. Tato směrnice zpřísňuje pravidla pro nákup nejnebezpečnějších střelných zbraní v EU. (THE EUROPIAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, 2017a)

Nařízení o vzniku Systému vstupu a výstupu přijímá Rada EU v listopadu 2017, kdy toto nařízení má za úkol shromažďovat informace o obyvatelích třetích zemí, kteří překračují hranice schengenského prostoru (THE EUROPIAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, 2017b).

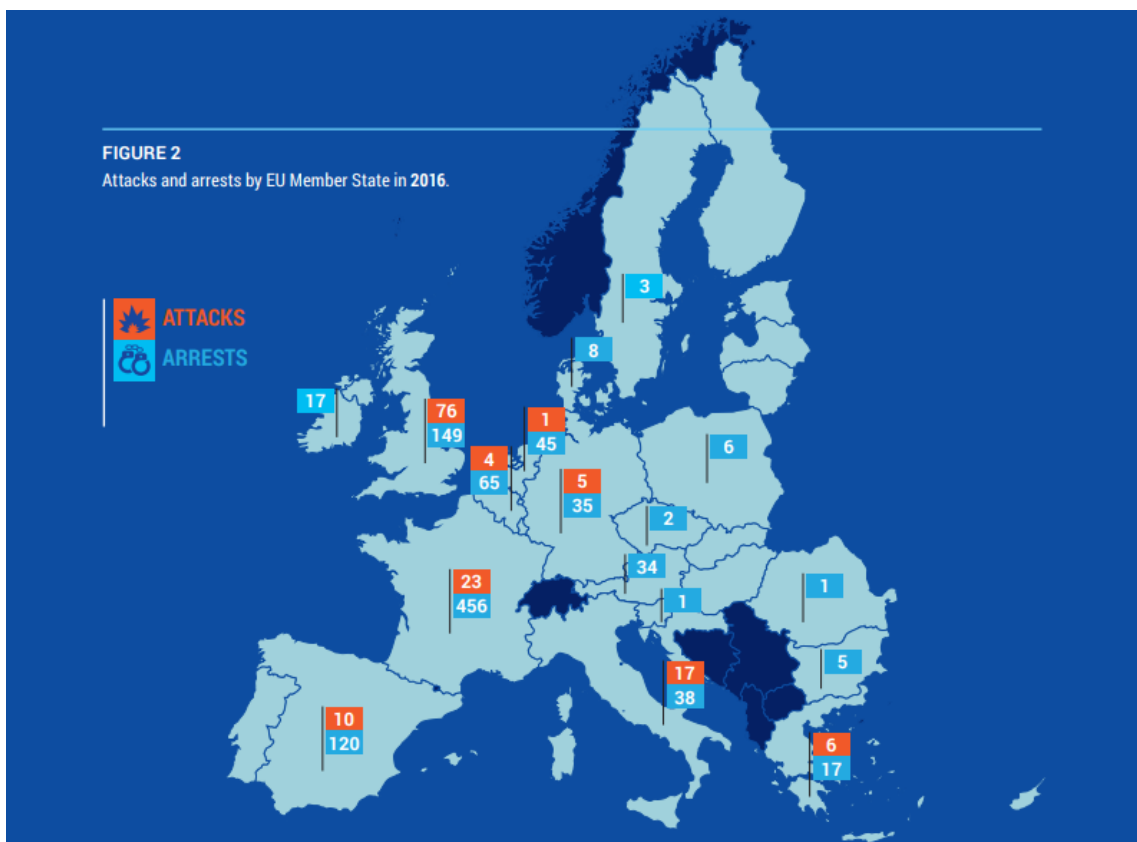
Na oficiálních internetových stránkách Europolu, se nachází zpráva z letošního roku o teroristické situaci a směrech v členských zemích Evropy, kde jsou zahrnuty i teroristické útoky a zatčení teroristů. Ty jsou v této práci uvedeny jako Graf č. 1 a obrázku č. 1., které znázorňují počet neúspěšných, zablokovaných nebo dokončených útoků; počet zatčených podezřelých, 2014 až 2016, kde horní linie představuje počet zatčených podezřelých a spodní linie počet útoků v členských zemích EU.

Graf č. 1 Počet teroristických útoků a zatčení v rámci členských zemí EU

Zdroj: Europol TE-SAT report, 2017

Obrázek č. 1 Počet teroristických útoků a zatčení v rámci členských zemí EU a v jednotlivých členských zemích EU. Na mapě Evropy je znázorněno počet neúspěšných, zablokovaných nebo dokončených útoků; počet zatčených podezřelých, 2014 až 2016, kde horní číslo představuje počet zatčených podezřelých a spodní číslo, či jen jedno číslo, počet útoků v členských zemích EU.

Zdroj: Europol TE-SAT report, 2017

9 Měkké cíle

9.1 Vymezení pojmu měkký cíl

Měkké cíle by mohly být mylně interpretovány jako cíle z měkkého materiálu, či přímo osoby samotné. Termín měkké cíle není nikde přesně definován (v anglickém jazyce soft targets), ale bezpečnostní komunita ho používá jako označení míst s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům. Tyto měkké cíle jsou pro svou charakteristiku vybírány jako cíl takovýchto útoků, typicky útoků teroristických. Protikladem jsou tzv. tvrdé cíle, kterými jsou dobře chráněné a střežené objekty útoků (např. některé státní objekty, vojenské objekty, objekty dalších bezpečnostních složek, ale i některé dobře chráněné či střežené nestátní či komerční objekty). (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

9.2 Seznam měkkých cílů

Níže uvedený výčet měkkých cílů vychází z Metodiky základy ochrany měkkých cílů.

Mezi měkké cíle lze zařadit: školská zařízení, koleje, menzy, knihovny, církevní památky a místa určená k uctívání, nákupní centra, tržiště a obchodní komplexy, kina, divadla, koncertní sály, zábavní centra, shromáždění, průvody, demonstrace, bary, kluby, diskotéky, restaurace a hotely, parky a náměstí, turistické památky a zajímavosti, muzea, galerie, sportovní haly a stadióny, významné dopravní uzly, vlaková a autobusová nádraží, letištní terminály, nemocnice, polikliniky a další zdravotnická zařízení, veřejná shromáždění, průvody, poutě kulturní, sportovní, náboženské a další akce, komunitní centra. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Některé typy měkkých cílů

Školská zařízení

Vzhledem k tomu, že v těchto budovách je největší zastoupení dětí, které jsou nejen velmi zranitelné, ale i jejich vlastní obrana proti takovýmto útokům je minimální. Na celou společnost pak dopadají útoky ve školských zařízeních velmi silně a to i proto, že po takové události je každý rodič svázán myšlenkou, že by se to příště mohlo týkat i jeho vlastního dítěte. Incidenty z minulosti poukazují jak na možné teroristické

útoky, tak i na útoky organizované samotnými žáky, z těchto důvodů je proto u nich třeba i specifický bezpečnostní přístup. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Obchodní centra

Jedná se o jeden z typických představitelů měkkých cílů, a to hlavně vzhledem k velkému počtu osob v obchodních centrech, kdy jejich zabezpečení je minimální. Když se podíváme do minulosti, tak zjistíme, že v obchodních centrech došlo k řadě tragických incidentů. Jednalo se o teroristické útoky, při kterých byly použity výbušniny i střelné zbraně. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Ze statistiky vyplývá, že od roku 1998 do roku 2005 bylo na obchodní centra uskutečněno přes 60 teroristických útoků. Jako příklad můžeme uvést bombový útok na Světové obchodní centrum v New Yorku, který se stal 26. února 1993, při němž zemřelo 6 lidí a více jak tisíc jich bylo zraněno. Celý útok měl být organizován pákistánskými muslimskými extremisty. (Totalmag)

Hotely

V hotelech se obecně koncentruje velké množství osob. S přihlédnutím k tomu, že se v nich konají různé konference, či zasedání významných lidí, stoupá riziko možnosti teroristického útoku. Důvodem pro útok bývá i to, že hosté jsou z různých národnostních skupin, či se dá hotel využít jako prostor pro zadržování rukojmí. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Útok na hotel Radisson Blu, nacházející se v Mali, který se odehrál 20. listopadu 2015 a vyžádal si 19 lidských životů a 7 lidí bylo zraněno. Útok byl proveden útočníky pocházejícími z Alžírska. Měli být napojeni na teroristickou síť al-Kaidá, kdy použili pro tento útok dlouhých střelných zbraní. (iDNES, 2015)

Sportovní a kulturní akce

Samotná organizace bezpečnostních opatření při společenských nebo sportovních akcí většího rozsahu bývá pro veřejnost samozřejmostí. Taková organizace však bývá zaměstnanci soukromých firem jen na základní úrovni a to se především týká opatření, jako jsou oddělení vyhrazených zón, či dodržování organizačních pravidel. Některé akce vzhledem ke svému charakteru vyžadují důslednější bezpečnostní přípravu a nasazení i jiných složek jako je například Policie České republiky. Jedná se zejména o akce, kde se nachází větší počet účastníků, akce mediálně atraktivní, pořádané na

rizikových místech, nebo v rizikový čas. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Známý teroristický útok, který byl proveden na Bostonském maratonu 15. dubna 2013 měl na svědomí 3 oběti a 264 zraněných. Tento útok provedli bratři Džochar a Tamerlan Carnajevovi pocházející z Kavkazu a použili k tomu dvě bomby vyrobené z tlakových hrnců, které byly plné hřebíků a kuličkových ložisek. (Lidovky, 2015)

Náboženské objekty a místa bohoslužeb

Zvláštní kategorií měkkých cílů jsou náboženské (v České republice typicky židovské) objekty a místa, kde jsou pořádány bohoslužby. Na tyto objekty a místa zpravidla cílí islamistický teror a extrémně pravicové skupiny. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Na předměstí Bagdádu v Iráku 1. února 2010 měla na svědomí sebevraždná útočnice na čtyřiapadesát šíitských poutníků a 120 osob utrpělo zranění. (České noviny 2010)

Dopravní prostředky

Dopravní sítě i prostředky jsou specifické nejen tím, že se v nich nachází velké množství lidí, ale při útoku je ochromena i dopravní infrastruktura. Dopady na celou společnost jsou tak daleko větší. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Na dopravní prostředky a to konkrétně na různé vlakové soupravy se uskutečnil ve Španělsku v okolí Madridu 11. března 2004 koordinovaný teroristický útok, při němž bylo použito 13 časovaných bomb ukrytých ve sportovních taškách. Útok měl na svědomí 191 obětí a 1824 lidí utrpělo zranění. (Česká televize 2008)

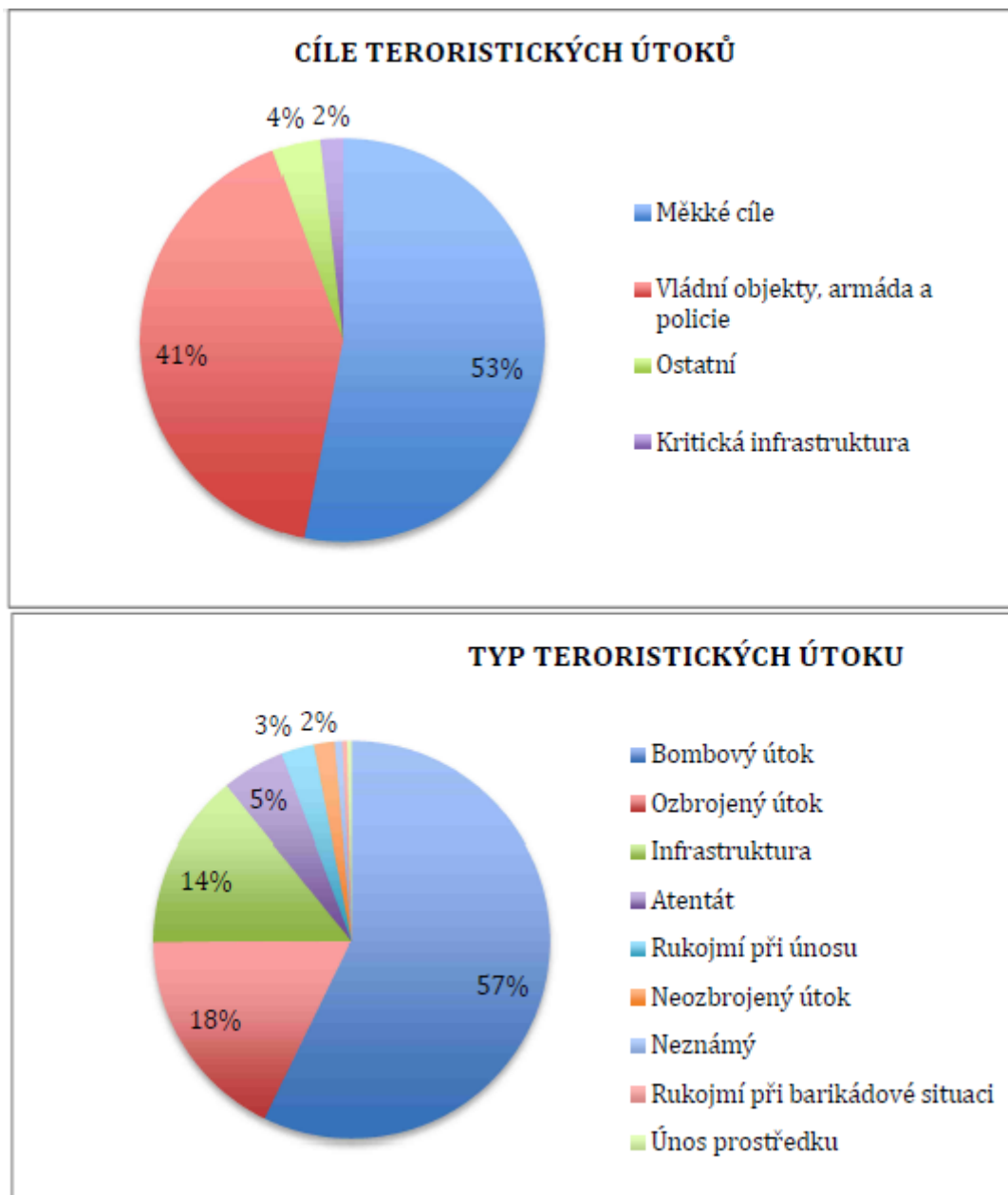
9.3 Ohrožení měkkých cílů hrozbou terorismu

Měkké cíle patří mezi velmi ohrožené cíle teroristů pro provedení útoků. Pro jejich lepší zabezpečení je potřeba nahlédnout do útoků, které se proti nim uskutečnily v minulosti a přistupovat k zabezpečení měkkých cílů systematicky. V grafech níže vidíme, že útoků směřovaných na měkké cíle je více než polovina. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

V dokumentu Metodiky základů ochrany měkkých cílů jsou graficky vykresleny pro roky 1998 – 2014 teroristické útoky v Evropě, kterých bylo celkem 5297. V grafu č. 2

jsou znázorněny cíle, na které teroristé útočili, a v grafu č. 3 jsou zobrazeny způsoby útoků, které použili.

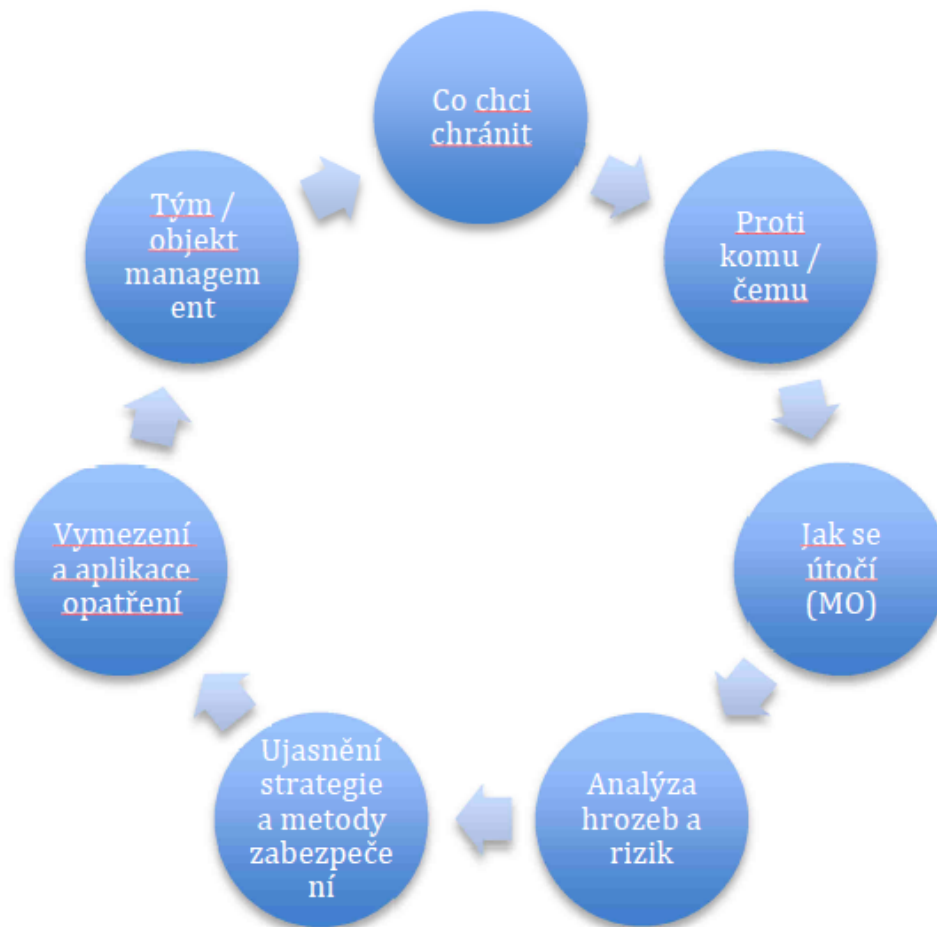
Graf č. 2 a 3 Cíle a způsoby teroristických útoků v Evropě

Zdroj: Metodika základy ochrany měkkých cílů

Je důležité si stanovit bezpečnostní otázky ve správném pořadí a následujícími kroky lze zabezpečit větší ochranu tohoto objektu, jak je viditelné na schématu č. 1.1.

Schéma 1. 1 Náznorné schéma jednotlivých kroků k zlepšení ochrany měkkých cílů

Zdroj: Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016

Je nutno také nezapomenout na časový sled incidentu. Co lze udělat ve všech třech fázích, a to před, během a po incidentu.

Před incidentem

- Preventivní opatření vedoucí ke snížení pravděpodobnosti útoku.
- Odstrašení potencionálního útočníka, aby si vybral jiný cíl.
- Asertivní komunikace, která zmírní jednání útočníka. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Během incidentu

- Včasná detekce násilného jednání nebo narušení bezpečnostních zón v ideálním případě ještě před útokem.
- Bezprostřední reakce bezpečnostních pracovníků dle stanoveného plánu. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

Po incidentu

- Postupovat přesně podle koordinačního plánu, kde jsou uvedeny jednotlivé kroky.
- Brzká obnova činnosti organizace. (Metodika základy ochrany měkkých cílů, 2016)

9.4 Koncepce ochrany měkkých cílů v ČR

Vychází z dokumentu Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017 – 2020, kde je uvedeno, jak ochrana měkkých cílů je velmi aktuální a je zastoupena v různých dokumentech jako například v dokumentu Strategie České republiky pro boj proti terorismu od roku 2013. HZS tuto problematiku řeší v dokumentu Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Shromažďování a vyhodnocování informací, které mohou vést k možným útokům na měkké cíle, mají na starosti zpravodajské služby, které jsou uvedeny v kapitole kyberterorismus a boj proti němu v ČR. V srpnu 2016 byla vydána česká technická norma ČSN 73 4400 Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení. Tématika ochrany člověka za mimořádných událostí a poskytování první pomoci byla dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) od roku 2004 postupně začleněna do vzdělávacích programů mateřských, základních a středních škol. (Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017 – 2020, 2017)

Zakročení proti potencionálnímu útočníkovi zůstává v gesci profesionálních státních, obecních, či výjimečně soukromých složkách. Jako metodická podpora měkkých cílů byla dne 5. srpna 2016 spuštěna souvisle fungující Hotline na Policejním prezidiu, která je určena hlavně provozovatelům či vlastníkům měkkých cílů a organizátorům velkých kulturních, sportovních či jiných obdobných akcí. Na Ministerstvu vnitra byl 1. ledna 2017 zřízen nový organizační útvar, a to Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, které se také zabývá problematikou měkkých cílů. (Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017 – 2020, 2017)

10 Vymezení pojmů aktivní střelec a osamělý vlk „lonewolf“

10.1 Aktivní střelec

Základní definice pojmu „aktivní střelec“ vychází z katalogového souboru typové činnosti IZS STČ – 14/IZS. Zde je tento pojem definován takto:

„Nebezpečný pachatel, který volil použití zbraně proti jiným osobám k dosažení svých cílů. Obvykle jde o jednotlivce, může se ale také jednat o skupinu pachatelů. Nemá zábrany pro jakékoliv chování s cílem zabít nebo zranit co největší počet osob.“ (STČ 14/IZS, 2013)

I v této krátké definici narazíme na několik pojmů, které je potřeba si vysvětlit již nyní. Nebezpečný pachatel – tento pojem, který se také vyskytuje zejména v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, není v žádném zákoně definován. Vymezení tohoto pojmu je ponecháno na oprávněných osobách, kterými jsou hlavně policisté, a ti sami podle svého uvážení v jednotlivých případech osobu za nebezpečného pachatele označí. V zákoně o Policii s komentářem se k nebezpečnému pachateli autoři této knihy vyjadřují podle § 56 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky takto:

„Zákon o policii nedefinuje „nebezpečného pachatele“. Při stanovení možného obsahu pojmu „nebezpečný pachatel“ nutno přihlížet k nebezpečnosti jednání takové osoby. Nebezpečným pachatelem může být ozbrojený pachatel, pachatel závažného trestného činu přistižený při jeho spáchání, dále ten, kdo drží rukojmí apod. Při snaze vymezit důvody pro označení osoby za nebezpečného pachatele by bylo možné uvést celou řadu příkladů, aniž by alespoň podle názorů autorů bylo lze tyto zobecnit a na základě zobecnění tento pojem legálně definovat. Za obecnou podmínku lze považovat vyhodnocení, že v dané situaci představuje pachatel tak závažné nebezpečí, například pro život anebo zdraví jiných osob nebo pro majetek, že z hlediska veřejného zájmu je možné jej považovat za pachatele nebezpečného, a je tudíž akceptovatelný postup, kdy hrozící nebezpečí je eliminováno za cenu zranění nebo i zabití takové nebezpečné osoby.“ (Škoda, Vavera, Šmerda, 2009)

10.2 Osamělý vlk „Lonewolf“

Definovat pojem zvaný osamělý vlk, v angličtině označován jako „lonewolf“ v kontextu problematiky terorismu není jednoduché. Vymezení tohoto pojmu vychází z toho, že útočník, potažmo terorista provede útok bez přímých pokynů od jakékoliv teroristické organizace sám, popřípadě ještě s několika málo jedinci. Obvykle kooperují se dvěma až třemi pachateli. Tento počet se však může lišit a není tak jednoznačně jasný, kdy se jedná o pojem osamělého vlka, či pojem tzv. vlčí smečky. Teroristické organizace chtějí a oslovují osamělé vlky. To svými propagandistickými videi, či materiály. V tomto

případě můžeme mluvit o propagandě ze strany teroristické organizace samozvané jako Islámský stát, která tímto jednáním zradikalizovala několik jedinců, kteří v posledních letech prováděli teroristické útoky na území Evropy. Tento způsob je pro teroristické organizace mnohem levnější a logisticky méně náročné. Motivace osamělých vlků jsou rozličné, například takzvaný Džihádista John na střední škole nezapadl příliš do kolektivu a stranil se. Jedinci pohybující se na okraji společnosti jsou náchylnější k případnému zradikalizování, než lidé, kteří se začleňují do společnosti bez obtíží. (Knedlík, 2017)

11 Postup složek IZS v případě teroristického útoku na měkké cíle

V případě teroristického útoku na území České republiky, který by byl proveden tzv. aktivním střelcem, se budou složky IZS řídit katalogovým souborem typových činností složek IZS při společném zásahu a to konkrétně STČ 14/IZS Amok-útok aktivního střelce. Ukážeme si zde podle tohoto dokumentu, jaký by měl být správný postup těchto složek. Tento katalogový soubor byl vydán v lednu 2014 a je veden pod číslem jednacím MV-68191/PO-IZS2013. Vedení listu provádí Ministerstvo vnitra, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, odbor IZS a výkon služby. Následující částí je Společný list složek IZS, kde gestorem typové činnosti je Policie ČR a je veden pod číslem jednacím PPR-4336/ČJ-2013-990111. (STČ 14/IZS, 2013)

Jsou zde vymezeny pojmy.

Amok – poukazuje na zkratkovitost jednání aktivního střelce.

Bezpečnostní uzávěra – jde o stanoviště, kde jsou řízeny vstupy a výstupy do a z vnější zóny.

Nebezpečná zóna – místo, kde je bezprostřední nebezpečí ohrožení útokem aktivního střelce. V tomto prostoru se vyskytují pouze složky Policie ČR a bez svolení velitele zásahu do tohoto prostoru nikdo nesmí.

Kontrolní stanoviště – místo vstupu do nebezpečné zóny, které je kontrolováno.

Eliminace aktivního střelce – policejní zákrok, který je neodkladný a vede k eliminaci aktivního střelce. Skládá se ze tří fází a to vyhledání, identifikace a provedení zneškodnění.

Vnější zóna – místo, které je vyhrazené pro vedení zásahu, je vymezeno vnější hranicí zóny a nacházejí se zde složky IZS, které neprovádí eliminaci složky aktivního střelce. Nástupní prostor složek IZS – místo uvnitř vnější zóny, kde se nachází síly a prostředky IZS. (STČ 14/IZS, 2013)

11.1 Charakter mimořádné události

Mimořádnou událostí se pro tyto účely a v této kapitole, rozumí taková mimořádná událost (dále jen „MU“), při níž došlo k násilnému útoku osobou se zbraní, tzv. aktivním střelcem, který způsobil ostatním lidem zranění, či smrt a je pravděpodobně na místě a pokračuje dále v trestné činnosti. (STČ 14/IZS, 2013)

Činnost složek IZS při řešení mimořádné události rozděleny v dílčích etapách

- eliminace aktivního střelce,
- žádost pro součinnost složek IZS v rámci zneškodnění aktivního střelce,
- záchranné a likvidační práce, které jsou zpravidla konány až po eliminaci aktivního střelce,
- psychosociální pomoc osobám, které jsou zasaženy mimořádnou událostí,
- předání místa zásahu orgánům činným v trestním řízení. (STČ 14/IZS, 2013)

Zneškodnění aktivního střelce nesnese odkladu a zabezpečuje jej výhradně Policie ČR. Ta využívá všech zákonných oprávnění proti tzv. „nebezpečným pachatelům“ a při použití zbraně dbají přiměřené opatrnosti vůči ostatním osobám, aby nebyl ohrožen jejich život nebo zdraví. Při řešení této mimořádné události lze předpokládat další skutečnosti. Po ohlášení jsou složky IZS řízeny na operační úrovni zásahu do doby než dojde ke kontaktu velitele zásahu s vedoucími složek IZS. Vytvoří se panika a stresové chování osob, které jsou zasaženy mimořádnou událostí. Zásah může trvat delší dobu a bude náročný na síly a prostředky IZS. Zvýšený mediální zájem a zvýšené nároky na poskytnutí psychosociální pomoci. (STČ 14/IZS, 2013)

11.2 Řízení zásahu a organizace jeho místa

Velitelem zásahu je v tomto případě vždy policista, který na místo mimořádné události přijede jako první. Během zásahu může být vystřídán a to především policistou s označením „velitel zásahu“. (STČ 14/IZS, 2013)

11.2.1 Operační úroveň řízení

Na této úrovni řízení vzájemně spolupracují operační střediska složek IZS a jejich činnost koordinuje integrované operační středisko krajského ředitelství policie (dále jen „IOS KŘP“). Do mimořádné události se zapojí operační střediska operačního odboru Policejního prezidia České republiky (dále jen „OS OO PP“), popřípadě operační střediska Policie ČR s celostátní působností, zdravotnické operační středisko poskytovatele zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZOS ZZS“), operační a informační středisko IZS (dále jen „OPIS IZS“) jemuž je místně příslušný operační a informační středisko HZS kraje, známá pod zkratkou „KOPIS“, operační a informační středisko Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „OPIS GŘ“), operační středisko obecní policie, dispečinky a operační střediska ostatních složek IZS, které jsou vyzvány k poskytnutí sil a prostředků. (STČ 14/IZS, 2013)

Až operační střediska vyhodnotí tísňová volání a vyhodnotí, že se jedná o aktivního střelce, zúčastněná operační střediska okamžitě o tomto informují zasahující síly a prostředky. (STČ 14/IZS, 2013)

Úkoly pro Polici ČR „prvosledové hlídky“

Hlídky Policie ČR na pokyn operačního střediska ukončí svojí dosavadní činnost a jsou vyslány na místo MU, kde musí především:

- ještě před dojezdem na místo MU si nasadit dostupnou balistickou ochranu a uvést zbraň do stavu, kdy bude zbraň akceschopná, a to, že bude mít tzv. náboj v nábojové komoře,
- naladit kanál radiostanice, který určí IOS KŘP,
- při příjezdu na místo MU nepoužívat zvukové výstražné zařízení,
- při příjezdu na místo nechat u prvního vozidla zapnuté výstražné světlo (označuje místo, kde byla zahájena eliminace aktivního střelce),
- po získání poznatku o pohybu aktivního střelce, způsobu útoku a jeho popisu okamžitě informovat IOS KŘP. (STČ 14/IZS, 2013)

Úkoly pro policejní posily

Pro hlídky, jež byly na místo vyslány v tzv. „druhém sledu“.

- použít základní vybavení policisty, dostupné balistické ochrany a popřípadě i dostupný zdravotnický materiál,
- vzít si s sebou náhradní soupravu radiostanice a je-li vyzbrojen tzv. dlouhou zbraní,
- ke komunikaci používat zásadně kanál radiostanice, který určí IOS KŘP,
- při příjezdu na místo MU nepoužívat zvukové výstražné zařízení ani výstražné modré světlo,
- při příjezdu se orientovat podle vozidla se zapnutým výstražným modrým světlem a zahlásit se veliteli zásahu,
- od osob, které z místa MU utíkají zjistit popis aktivního střelce. (STČ 14/IZS, 2013)

Úkoly pro složky IZS

Platí hlavně pro výjezdové skupiny ZZS a HZS, které jsou na místě MU, či tam přijíždí.

- přesun do místa nástupního prostoru (pokud jsou na místě),
- příjezd do místa nástupního prostoru (pokud přijíždí),
- při příjezdu na místo MU vypnout zvukové výstražné zařízení,
- řídí se pokyny velitele zásahu, v tomto případě příslušníka Policie ČR, který je označen jako velitel a v první fázi se bude nacházet u barevně označených vozidel Policie ČR. (STČ 14/IZS, 2013)

Úkoly pro osoby

Jedná se o osoby, které se nacházejí v napadeném objektu.

- utéct z místa a vyhnout se kontaktu s aktivním střelcem,
- schovat se v místnosti, zamknout se v ní, popřípadě zabarikádovat a vypnout zvuky mobilního telefonu,
- v místnosti se ukrýt mimo prostor dveří,
- nikoho do místnosti nepouštět a vyčkat do příchodu prokazatelné pomoci,
- řídit se pokyny zasahujících policistů a při kontaktu s nimi držet prázdné ruce od těla,
- v případě přímého kontaktu s aktivním střelcem se aktivně bránit jeho útoku. (STČ 14/IZS, 2013)

Činnosti a úkoly jednotlivých operačních středisek

Integrované operační středisko krajského ředitelství policie

Následně po vyhodnocení tísňových volání a prvotních informací, kdy se prokazatelně jedná o útok aktivního střelce okamžitě:

- na místo MU vysílá veškeré možné dostupné jednotky, kterým poskytne úkoly pro prvosledové hlídky, které jsou uvedeny výše,
- zúčastněným hlídkám Policie ČR určí operační kanál na radiostanici,
- v informačním komunikačním a řídicím systému zakládá akci pro operační řízení,
- zjistí, který policista je velitelem zásahu a ten bude místo plnit úkoly velitele zásahu do příjezdu odpovědného policisty,
- o vzniku MU informuje ostatní složky IZS,
- z tísňových volání získává a vyhodnocuje informace o tom, kde se naposledy vyskytoval útočník, směr jeho postupu, způsob útoku a jeho popis,
- o vzniku MU a přijatých opatřeních informuje vedoucí policisty, kteří zajišťují akceschopnost daných útvarů,
- ihned kontaktuje zásahovou jednotku krajského ředitelství policie, vyjednávače a vysílá je na místo MU,
- spolupracuje se OS OO PP a následující úkoly plní v součinnosti s ním,
- o vzniku MU informuje informační oddělení kanceláře ředitele KŘP a předává mu základní informace,
- při kontaktu s velitelem zásahu zjistí, kde určil nástupní prostor pro složky IZS,
- na místo MU vysílá další síly a prostředky Policie ČR,
- zajišťuje dovoz prvků balistické ochrany na místo MU,
- zajišťuje hladký průjezd vozidel ZZS k poskytovatelům akutní lůžkové péče,
- na místo MU vysílá výjezdovou skupinu kriminální policie a vyšetřování,
- dle potřeby vysílá na místo další síly a prostředky Policie ČR (k poskytnutí krizové intervence, psychologické pomoci),
- posílá na místo soudního lékaře,
- žádá o vyslání DVI týmu v případě většího počtu zraněných, či zemřelých osob,
- v informačních systémech, které vede Policie ČR, zjišťuje potřebné informace k objektům a osobám,
- veliteli zásahu poskytuje další podporu. (STČ 14/IZS, 2013)

Operační střediska operačního odboru Policejního prezidia České republiky

Kromě součinnosti s IOS KŘP plní tyto úkoly:

- podle vývoje situace na místě MU aktivuje a popřípadě i vysílá síly a prostředky Policie ČR s celostátní působností (odstřelovači, vrtulníky),
- ihned informuje policejního prezidenta a jeho náměstky a posílá jim informační relaci,
- při žádost vedení Policejního prezidia ČR, poskytuje podklady pro tiskové informace o MU, které předává oddělení mediální komunikace a public relations Policejního prezidia ČR,
- vyrozumívá zastupitelské úřady a tlumočníky v případě, že se na místě nachází cizinci,
- komunikuje s dalšími resortními a mimoresortními subjekty,
- na základě dohody mezi Polici ČR a Armády České republiky může aktivovat síly a prostředky Armády České republiky. (STČ 14/IZS, 2013)

Operační středisko poskytovatele zdravotnické záchranné služby ČR

- Je-li z tísňového volání evidentní, že se jedná o útok aktivním střelcem, vysílá na místo MU výjezdové skupiny a informuje o tom IOS PČR s dotazem, kde se bude nacházet nástupní prostor,
- Po zjištění od IOS KŘP, kde se nachází nástupní prostor pro složky IZS, vysílá tam výjezdové skupiny a předá jim úkoly pro složky IZS,
- důležité informace předá výjezdovým skupinám, které získá od IOS KŘP,
- ve fázi, kdy je eliminován aktivní střelec, provádí další úkoly a činnosti, které jsou stanoveny pro ZOS ZZS v souboru typové činnosti složek IZS při společném zásahu STČ 09/IZS s vysokým počtem raněných. (STČ 14/IZS, 2013)

Operační a informační středisko IZS a operační a informační středisko Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

- jestliže je z tísňového volání zřejmé, že se jedná o útok aktivním střelcem, vysílá na místo MU jednotky PO a informuje o tom IOS KŘP s dotazem, kde může postavit požární techniku,
- okamžitě předává jednotkám PO úkoly pro složky IZS,
- předá informaci IOS KŘP, kdo bude velitelem jednotky PO na místě MU,

- veliteli jednotek PO poskytne v nástupním prostoru pro složky IZS informace od IOS KŘP,
- po žádosti velitele zásahu vysílá na místo MU síly a prostředky HZS ČR, či ostatních složek IZS pro zajištění technické podpory,
- ve fázi, kdy je eliminován aktivní střelec, provádí další úkoly a činnosti, které jsou stanoveny pro jednotky PO v souboru typové činnosti složek IZS při společném zásahu STČ 09/IZS s vysokým počtem raněných. (STČ 14/IZS, 2013)

Operační středisko obecní policie

- vysílá strážníky pro plnění úkolů v dané obci, které nepřímo souvisí s bezpečnostním opatřením, regulují dopravu pro hladký průjezd složek IZS na místo MU, udržují veřejný pořádek v širším okolí místa MU. (STČ 14/IZS, 2013)

Operační střediska ostatních složek IZS a dispečinky velkých dopravců

- v případě, že nastane útok aktivního střelce v dopravním prostředku, či dopravním uzlu, dispečinky spolupracují s operačními středisky složek IZS obdobně jako v STČ 09/IZS,
- osoby, které budou vyzvány k osobní nebo věcné pomoci, informují o tom, že tuto účast mohou odmítnout. (STČ 14/IZS, 2013)

11.2.2 Taktická úroveň řízení

Velitel zásahu spolupracuje během zásahu s vedoucími pracovníky ZZS a HZS a v případě zřízení štábu velitele zásahu je zahrne do svého štábu. (STČ 14/IZS, 2013)

Postup složek Policie ČR na místě mimořádné události

Prvořadým úkolem Policie ČR je eliminace aktivního střelce, popřípadě střelců. V případě, že hlídka Policie ČR, která obdrží informaci od kohokoliv o možném útoku aktivního střelce, vyrozumí o tom IOS KŘP, nebo na místo této události jej vyšle IOS KŘP. V bezpečném prostoru si členové hlídky navzájem zkontrolují výstroj a výzbroj, vybaví se balistickými prostředky (balistická vesta a helma) a u střelné zbraně vloží náboj do nábojové komory. Poté vyráží ihned na místo mimořádné události. Z důvodu, že je jako první hlídka na místě a je zde nebezpečí z prodlení, nemůže zastávat plně funkci velitele zásahu. Pravděpodobně nestanoví nebezpečnou a vnější zónu, a proto by se měl jeden člen z příjezdějících hlídek ustanovit jako velitel zásahu, který zůstane u

vozidel Policie ČR a může stanovit tyto zóny a koordinovat činnost složek IZS na místě. První vozidlo na místě bude mít zapnuté výstražné světlo modré barvy. Ostatní členové hlídek se zběžně domluví na taktice vstupu do budovy, či místa, kde se má nacházet aktivní střelec. O tom, že se nachází na místě a dalších důležitých informacích pro ostatní složky IZS průběžně vyrozumívá IOS KŘP. (STČ 14/IZS, 2013)

Od osob z tohoto místa utíkajících zjišťují informace o aktivním střelci, především o jejich počtu, posledním výskytu, jejich způsobu útoku, popisu a tyto osoby shromažďují na stanoveném místě ve vnější zóně. Právě z důvodu prchajících těchto osob je potřeba prostřednictvím velitele zásahu na místo přivolat další síly a prostředky Policie ČR a složek IZS. Zejména odborníky krizové intervence, psychologické pomoci a posttraumatické intervenční péče. Poskytování psychosociální pomoci na místě mimořádné události je stanoveno v katalogové souboru STČ 12/IZS Typová činnost IZS při poskytování psychosociální pomoci, kde se na této odborné pomoci podílí psychologové a krizoví intervenenti Police ČR, ZZS a HZS a nestátní neziskové organizace (STČ 12/IZS, 2015). Další přijíždějící hlídky Policie ČR zabezpečí pod vedením velitele zásahu nebezpečnou a vnější zónu, vytyčí nástupní místo ostatních složek IZS a odklání dopravu. Ve vnější zóně je omezen pohyb osob, nachází se zde nástupní místo složek IZS a tento prostor není ohrožen aktivním střelcem. Hlídka Policie ČR v ideálním případě uvnitř nebezpečné zóny aktivního střelce zadrží a to buď bez užití zbraně, kdy aktivní střelec vyvázne bez zranění, nebo s použitím zbraně, kdy aktivní střelec bude zraněn, či zabit. V tomto případě lze nasadit ostatní složky, aby mohly začít probíhat záchranné akce jako evakuace osob, ošetření postižených osob, psychosociální pomoc, uhašení požáru. Když situace neprobíhá, jako je uvedeno výše a aktivní střelec si vezme rukojmí a bude chtít vyjednávat podmínky jejich propuštění, je na místo povolána zásahová jednotka krajského ředitelství Policie ČR a vyjednávač. V této situaci lze evakuovat osoby a ošetřovat raněné na místě, ale nebezpečná zóna zůstává, a proto je nutné dbát zvýšené opatrnosti. Nastává zde komplikace, že složka ZZS a její výjezdové skupiny nemají ze zákona povinnost vstupovat do prostor, kde může být ohrožen jejich život, či zdraví ani za přítomnosti Policie ČR. Třídění raněných a ošetření postižených osob, tak zůstává na příslušnících Police ČR a popřípadě příslušnících HZS na hranici nebezpečné a vnější zóny. (STČ 14/IZS, 2013)

Vrátíme-li se k případu, že aktivní střelec je již zadržen, tak velitel zásahu organizuje činnost složek IZS a to hlavně, aby měla ZZS dostatek místa pro poskytování přednemocniční neodkladné péče. Dále velitel zásahu vytváří prostor pro práci orgánů činných v trestním řízení při činnostech identifikace obětí a vyšetřování okolností trestného činu, kde si místo převezmou příslušníci Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, aby celé místo zdokumentovali a zajistili stopy pro další vyšetřování. Až příslušníci Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR ukončí svoji činnost na místě, předají ho majiteli. (STČ 14/IZS, 2013)

Postup složek HZS ČR na místě mimořádné události

Hlavním úkolem příslušníků HZS je nasazení jejich sil, prostředků a záchranné a likvidační práce na místě MU. Spolupracují s ostatními složkami. Složky HZS jsou v nástupním prostoru ve vnější zóně, kde provádí svou činnost pod velením velitele HZS, který spolupracuje s velitelem zásahu a to do doby, než je eliminován aktivní střelec. V nebezpečné zóně poskytují složky HZS spolupráci ostatním složkám a to především v poskytování techniky jako je vstup do uzavřených prostor, likvidace požáru, či poskytnutí vysokozdvizného rampy pro odstřelovače Policie ČR. Při těchto činnostech jim zajišťují ochranu příslušníci Policie ČR. Složky HZS provádí i transport zasažených osob do místa přednemocniční neodkladné péče, které se nachází ve vnější zóně. (STČ 14/IZS, 2013)

Podle pokynů velitele ZZS provádí příslušníci HZS ve spolupráci s ZZS třídění postižených osob metodou START podle souboru typové činnosti STČ/09 IZS – typová činnosti složek IZS při společném zásahu při mimořádné události s velkým počtem raněných a obětí. Metoda START pro třídění postižených osob se používá při mimořádné události, při kterém počet raněných osob přesáhne možnosti lékařského třídění přímo v terénu všude tam, kde nelze provádět lékařské třídění s ohledem na velikost vyznačené zóny zásahu, či nepřístupnost místa, nebo kdy se nelze dostat k postiženým bez speciálního vybavení. Důležité je, aby lékařské ošetření bylo poskytnuto osobám v nejzávažnějších stavech. Proškolení příslušníci HZS provádí třídění postižených a současně provádí transport do místa poskytování neodkladné péče. Postižení jsou označováni barevnými páskami dle priority od největší.

- červená – neodkladná péče, selhávají životní funkce,
- žlutá – odkladná péče, stabilizovaní, ale nejsou schopni samostatného pohybu,

- zelená – schopen chůze, soběstační,
- černá – zemřelý.

Ti, co třídí postižené, řeší pouze situace tepenného krvácení jeho zastavením a osoby, které jsou v bezvědomí, uloží do stabilizované polohy. (STČ 09/IZS, 2016)

Postup složek ZZS ČR na místě mimořádné události

Prioritou ZZS na místě mimořádné události tohoto typu je poskytnutí přednemocniční neodkladné péče postiženým osobám. Před eliminováním aktivního střelce jsou síly a prostředky ZZS připraveny v nástupním místě ve vnější zóně, kde je hlavně poskytována neodkladná péče postiženým osobám a v případě potřeby jejich transport do nemocničních zařízení. Po eliminování aktivního střelce je zdravotnickým operačním střediskem ZZS určen vedoucí ZZS, který se na místě řídí pokyny velitelem zásahu, ale v případě hromadného postižení osob vede činnost v rámci třídících skupin, skupin přednemocniční neodkladné péče a skupin odsunu. Vedoucí ZZS žádá další výjezdové skupiny ZZS a materiální zabezpečení podle předpokládaného počtu zraněných osob a povahy zranění prostřednictvím svého operačního střediska. Dále žádá pomoc poskytovatelů zdravotnické dopravní služby pro transport postižených do zdravotních zařízení. (STČ 14/IZS, 2013)

Příslušníci Policie ČR mohou s předchozím souhlasem vedoucího pracovníka ZZS provést předběžné získání informací a provést identifikační úkony, v případě, že to umožňuje aktuální zdravotní stav postiženého. Jelikož se mezi raněnými může nacházet i aktivní střelec, popřípadě jeho spolupachatel, je ze strany Policie ČR nezbytné provést opatření ve zdravotních zařízeních, kam budou zraněné osoby transportovány právě z tohoto důvodu. Jestliže síly a prostředky Policie ČR budou na místě mimořádné události dostatečné, bylo by přiměřené provádět asistenci při transportu, a to alespoň v případech, kdy není možné provést identifikaci osoby na místě. Členové výjezdových skupin ZZS mohou vstoupit po dohodě s vedoucím zdravotnické služby na výzvu velitele zásahu do nebezpečné zóny za účelem poskytování přednemocniční neodkladné péče, ale pouze s doprovodem Policie ČR. Této výzvy nemusí uposlechnout vzhledem k tomu, že nemají zákonnou povinnost vstupovat do míst, kde může být ohrožen jejich život, či zdraví. (STČ 14/IZS, 2013)

11.3 Součinnostní cvičení složek IZS

Složky IZS pravidelně provádí součinnostní taktická cvičení, která jsou zaměřena i na potencionální teroristické útoky. Každé z těchto cvičení je pečlivě monitorováno, je zapisován postup všech složek, a to jednotlivých členů. Následně se postup celku i jednotlivců zkoumá a posuzuje jak z operační, tak i taktické roviny. Na základě toho je vypracována zpráva, která má zpětnovazební charakter.

Příklady těchto součinnostních cvičení:

- Mezinárodní škola v Praze 6 – Nebušice (2011).
- Metro Florenc v Praze (2013).
- Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola v Praze, ulice 5. května (2015).
- Objekt ČEPS a. s. v Praze (2016).
- Ústřední vojenská nemocnice v Praze (2016).
- Kongresové centrum v Praze (2017).
- Josefův (2017).
- Metro Muzeum v Praze (2018).

Poslední cvičení bylo provedeno na území Prahy 1 a to konkrétně v metru stanice Muzeum. Cvičení bylo připravováno a realizováno v souladu s typovou činností STČ/14 Amok – útok aktivního střelce, kde se velitelem zásahu za složky IZS se stal příslušník Policie ČR. Tématem cvičení byl teroristický útok ve stanici metra Muzeum, na nástupišti metra Muzeum linky C. Útok byl proveden způsobem aktivních střelců, kteří zaútočili proti cestujícím. Po zásahu příslušníků Policie ČR byl jeden ze střelců eliminován, druhý provedl sebevražedný útok pomocí nástražného výbušného systému a poslední útočník se přesunul do prostor stanice směrem k lince A, kde byl policisty vyhledán a eliminován. Následoval postup ostatních složek v souladu s typovou činností STČ/14 Amok – útok aktivního střelce. Začalo se provádět třídění raněných dle metody START, evakuace osob a další opatření vyplývající ze situace, které jsou popsány v předchozí kapitole. V komplexní zprávě o vyhodnocení součinnosti taktického cvičení složek IZS vyplývá, že až na malé nedostatky, proběhlo cvičení velmi úspěšně a potvrdilo, že tato cvičení mají smysl, a proto se budou i nadále opakovat. (Komplexní

zpráva o vyhodnocení součinnostního taktického cvičení složek IZS „METRO MUZEUM 2018“, 2018)

12 Teroristické útoky na měkké cíle v zahraničí

12.1 Teroristický útok v Paříži 2015

Dne 7. ledna 2015 okolo 11:30 hodin vešli bratři Said a Chérif Kouachiovi v Paříži do budovy, kde se nacházela redakce satirického časopisu Charlie Hebdo, kde pomocí útočných pušek AK-47 zastřelili 8 žurnalistů redakce Charlie Hebdo a jednoho policistu, který zde zastával místo bodyguarda karikaturisty Stephana Charbonniera, který v minulosti obdržel několik výhružných dopisů, a proto byl pod policejní ochranou, jednoho recepčního a jednoho návštěvníka redakce Charlie Hebdo. Poté útočníci vybíhají z budovy a ujíždí z místa činu, kdy se dostanou po chvíli do přestřelky s policií. Jeden z příslušníků policie byl během přestřelky zasažen, kdy útočníci vychází z vozidla a výstřelem do hlavy ho zastřelí. Následně útočníci opět nasedají do vozidla a z místa odjíždí. Asi 3 km od redakce Charlie Hebdo bylo nalezeno vozidlo útočnicků, v němž byly nalezeny Molotovovy koktejly. V tomto místě přepadli jiné vozidlo a donutili řidiče, aby jim vozidlo dal. Pachatele se podařilo vypátrat druhý den v 10:30, kdy přepadli čerpací stanici nedaleko Paříže. Třetí den se útočníci zabarikádovali v tiskárně ve městě Danmartin-en-Goele a v 17:19 hodin byli francouzskou protiteroristickou jednotkou GIGN zneškodněni.

V Paříži také paralelně útočil Amedy Coulibaly, který byl napojen na bratry Kouachiovi. Coulibaly 7. ledna 2015 několika výstřely vážně zranil běžce v Parku Fontenay-les-Roses. 8. ledna 2015 v pařížské čtvrti Montouge zastřelil policistku a třetí den přepadl košer obchod, ve kterém držel 19 rukojmí, z nichž 4 zabil. Kolem 17:15 hodin byl proti Coulibalymu zahájen útok policejních jednotek, na která reagoval vyběhnutím z obchodu, kde ho policejní jednotky několika střelami eliminovali. (Knedlík, 2017)

12.2 Teroristický útok v Nice 2016

Dne 14. července 2016 probíhaly ve večerních hodinách v městě Nice, nacházející se ve Francii oslavy státního svátku dobytí Bastily. Okolo 22:35 hodin vjíždí bílý nákladní vůz na Anglické promenádě do lidí. Jeho trasa, která je zobrazen na obrázku č. 2, je

dlouhá téměř 2 kilometry a během ní najíždí řidič tohoto vozu do lidí. Následkem bylo 84 lidí mrtvých a na 202 zraněných. Jednalo se o teroristický útok Francouze tuniského původu Mohameda Lahouaieja Bouhleha, který využil jako zbraň právě nákladního vozu. Když tento řidič začal najíždět do lidí, jeden z účastníků oslav, která jel na motorce, se ho pokusil několikrát zastavit, ale nepovedlo se mu to. Dokonce ho útočník srazil z motorky a tento muž nákladní vůz doběhl a pokusil se útočníka opakovaně zastavit. Útočník na to zareagoval tím, že na něho namířil střelnou zbraň a několikrát na něho vystřelil, ale naštěstí ho minul. Poté začali situaci řešit policisté, kdy na kabinu nákladního vozu bylo vystřeleno na 30 ran, než útočníka zastavili. V nákladním voze byly po následném ohledání nalezeny atrapy zbraní a nefunkční granát. (iDNES, 2016)

Obrázek č. 2 Trasa nákladního vozu při teroristickém útoku v Nice

Zdroj: IDNES.CZ, 2016

13 Závěr

Cílem této práce bylo popsat problematiku terorismu se zaměřením na měkké cíle. V první části této práce byly popsány základní složky IZS, respektive kdy tyto složky mají povinnost zasáhnout v podobných případech. Dále byla rozvedena problematika terorismu, jeho historie, v jakých činech ho můžeme spatřovat, ale i jak si teroristické organizace zdůvodňují svoje jednání a jak můžeme terorismus dále dělit dle jeho forem, nebo způsobu útoku. Následoval výčet trestných činů se znaky terorismu, které se odehrály v České republice do roku 2001. V další kapitole bylo uvedeno, jak na

terorismus reaguje tuzemské trestní právo, ze kterého vyplývá, že při dodržení zákona může proti útoku teroristy zakročit každý.

Jak vyplynulo z legislativy boje proti terorismu jak na území České republiky, tak i Evropské unie je tato legislativa neustále aktualizována. Po každém zásadnějším, nebo spíše tragičtějším teroristickém útoku zákonodárné orgány cítí potřebu na ně ihned reagovat, což je pochopitelné a správné. Jako latentní typ terorismu, dá-li se tak nazvat je kyberterorismus, který se začíná rozmáhat. Česká republika na ně reaguje zavedením dvou nových institucí, které ho mají rozkrývat a bojovat s ním. V neposlední řadě jsou zde uvedeny typy měkkých cílů a postupy, jak je lze lépe chránit díky metodikám, které pro tuto problematiku byly vypracovány. Na závěr je uveden postup složek IZS v případě teroristického útoku, kde jsou podrobně rozvedeny jejich jednotlivé úkoly a následná cvičení, která se provádí k prověření jejich plnění a akceschopnosti.

Po shrnutí těchto všech poznatků mohu za sebe říci, že Česká republika má nejen velmi dobrou legislativní základnu pro boj s terorismem, ale i připravené profesionální složky, které budou nasazeny jako první, aby tento problém řešili. Jak vyplývá ze cvičení, jež se provádí na prověření součinnosti jednotlivých složek IZS, jsou jednotlivci i celek výborně připraveni a schopni ihned jednat. Ačkoliv ze zpráv zpravodajských složek nevyplývá, že by v blízké budoucnosti hrozilo České republice přímé ohrožení terorismem, neznamená to, že se tak nikdy nestane. Proto je pro mě uklidňující, že tímto potencionálním problémem se aktivně zabývá mnoho institucí a jsou zde připraveni profesionálové, kteří jsou odhodláni v případě teroristického útoku jednat.

14 Seznam použité literatury

1. BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. 1. vyd. Praha: POLICE HISTORY, 1999. ISBN 80-902670-1-7.
2. FIALA M., VILÁŠEK J. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1856-2.
3. IBÁNEZ, L. C. *Logika terorismu*. 1. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1724-6.
4. MIKA, O. J. *Současný terorismus*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2003. ISBN 80-7254-409-8.

5. ŠKODA J., VAVERA F., ŠMERDA R. *Zákon o policii s komentářem*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s. r. o., 2009. ISBN 978-80-7380-160-1.
6. VILÁŠEK J., FIALA M., VONDRÁŠEK D. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2477-8.
7. VILÁŠEK J., FUS J. *Krizové řízení v ČR na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2170-8.
8. ZEMAN J. *Terorismus : historicko-psychologická studie*. 1. vyd. Praha: TRTION s. r. o., 2002. ISBN 80-7254-305-9.

14.1 Diplomové a jiné závěrečné práce

1. KNEDLÍK, Petr. *Útoky osamělých vlků na měkké cíle na území států Evropy : bakalářská práce*. Praha : České vysoké učení technické, Fakulta biomedicínského inženýrství, 2017. 77 l., 2. l. příl. Vedoucí diplomové práce Václav Adámek.
2. PLOCEK, Jaromír. *Aktivní střelec – dokážeme se bránit? : bakalářská práce*. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. 51 l., 0. l. příl.

14.2 Elektronické zdroje

14.2.1 Právní předpisy

1. Zákon č. 320/2015 Sb., *o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)* [online] [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>.
2. Zákon č. 239/2000 Sb., *o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů* [online] [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>.
3. Zákon č. 240/2000 Sb., *o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)* [online] [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>.
4. Zákon č. 253/2008 Sb., *o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-253>.
5. Zákon č. 553/1991 Sb., *o obecní policii* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553>.

6. Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>.
7. Zákon č. 133/1985 Sb., *o požární ochraně* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>.
8. Zákon č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.
9. Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>.
10. Zákon č. 418/2011 Sb., *o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-418>.
11. Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.
12. Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.
13. Zákon č. 374/2011 Sb., *o zdravotnické záchranné službě* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-374>.
14. Zákon č. 119/2002 Sb., *o střelných zbraních a střelivu a o změně některých zákonů* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-119>.
15. Sdělení č. 209/1992 Sb., *Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících* [online] [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209>.
16. Usnesení Bezpečnostní rady státu č. 260/2000., *k Instrukci pro vyhlášení jednotlivých stupňů bezpečnostní ochrany jednotlivých objektů* [online] [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Instrukce-pro-vyhlasonani-jednotlivych-stupnu-bezpecnostni-ochrany-dulezitych-objektu.pdf>.
17. Usnesení Vlády č. 63/2016., *o systému vyhlášení stupňů terorismu* [online] [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-system-vyhlasonani-stupnu-ohrozeni-terorismem.aspx>.

14.2.2 Ostatní elektronické zdroje

1. České noviny. *Největší teroristické útoky v roce 2010* [online] 2010 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nejvetsi-teroristicke-utoky-v-roce-2010/575448>.
2. Česká televize. *Přehled explozí náloží na veřejně přístupných místech v Praze* [online] 2009 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1397689-prehled-explozi-naloz-na-verejne-pristupnych-mistech-v-praze>.
3. Česká televize. *Španělsko těsně před volbami v roce 2004 zažilo nejhorší teroristický útok v dějinách* [online] 2008 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1460813-spanelsko-tesne-pred-volbami-v-roce-2004-zazilo-nejhors-teroristicky-utok-v-dejinach>.
4. European commission. *Action Plan to strengthen the European response to tackle travel document fraud* [online] 2016 [cit. 2018-12-07] Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4264_en.htm.
5. European commission. *Strengthen EU cooperation in the fight against terrorism, organised crime and cybercrime* [online] 2015 [cit. 2018-12-07] Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4865_en.htm.
6. European council. *EU fight against terrorism* [online] 2005 [cit. 2018-12-07] Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/>.
7. Europol. 2017 EU TERRORISM REPORT: 142 FAILED, FOILED AND COMPLETED ATTACKS , 1002 ARRESTS AND 142 VICTIMS DIED [online] 2017 [cit. 2018-12-05] Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/2017-eu-terrorism-report-142-failed-foiled-and-completed-attacks-1002-arrests-and-142-victims-died>.
8. Evropská komise. *Historický přehled boje proti terorismu na evropské úrovni* [online] 2018 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/focus/migrace/historicky_prehled_boje_proti_terorismu_cs.
9. FOLTIN P., ŘEHÁK D. *Důvody realizace a formy terorismu* [online] [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://www.obranaastrategie.cz/filemanager/files/file.php?file=6291>.
10. iDNES. *Mali vyhlásilo po útoku teroristů výjimečný stav na deset dní* [online] 2015 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://zpravy.idnes.cz/mali-vyhlasil-po->

- teroristickem-utoku-vyjimecny-stav-na-10-dni-p68-
/zahranicni.aspx?c=A151121_002705_zahranicni_zt.
11. iDNES. *Teror v Nice. Řidič nákladního auta zavraždil nejméně 80 lidí* [online] 2016 [cit. 2018-12-04] Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/nakladni-auto-najelo-do-davu-v-nice-jsou-hlaseni-zraneni-pjk-/zahranicni.aspx?c=A160714_234147_zahranicni_jav.
 12. iDNES. *Vybuchlá bomba na „Staromáku“ je záhadou i po dvaceti letech* [online] 2010 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/vybuchla-bomba-na-staromaku-je-zahadou-i-po-dvaceti-letech-pme-/domaci.aspx?c=A100601_1394285_praha_itu.
 13. Katalogový soubor typové činnosti IZS STČ 09/IZS, č. j.: MV-164285-1/ PO-IZS-2016, *U mimořádné události s velkým počtem zraněných osob* [online] 2016 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx>.
 14. Katalogový soubor typové činnosti IZS STČ 12/IZS, č. j.: MV-177421-1/ PO-IZS-2015, *Při poskytování psychosociální pomoci* [online] 2015 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/stc-12-izs-typova-cinnost-slozek-izs-pri-poskytovani-psychosocialni-pomoci-122015-pdf.aspx>.
 15. Katalogový soubor typové činnosti IZS STČ 14/IZS, č. j.: MV- 68191/PO-IZS2013, *Amok – útok aktivního střelce* [online] 2013 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <http://metodika.cahd.cz/stc/STC%2014-IZS%20AMOK.pdf>.
 16. KRAJSKÉ ŘEDITELSTVÍ POLICIE HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY, č. j.: KRPA-224297-21/ČJ-2018-0000KR, *Komplexní zpráva o vyhodnocení součinnostního taktického cvičení složek IZS „METRO MUZEUM 2018“* [offline] 2018 [cit. 2018-12-05]
 17. Lidovky. *Bostonský atentátník Carnajev se poprvé omluvil. Pak dostal trest smrti* [online] 2015 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/bostonsky-atentatnik-se-u-soudu-za-svuj-cin-omluvil-pak-dostal-trest-smrti.A150624_204344_ln_zahranici_ele.
 18. MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Národní centrum kybernetických operací vypracovalo Strategii kybernetické obrany ČR* [online] 2018 [cit. 2018-12-05] Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/narodni-centrum-kybernetickych-operaci-vypracovalo-strategii-kyberneticke-obrany-cr-201906/>.

19. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017 – 2020* [online] 2017 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/koncepce-ochrany-mekkych-cilu-pro-2017-2020-pdf.aspx>.
20. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Metodika základy ochrany měkkých cílů* [online] 2016 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/soubor/terorismus-web-dokumenty-metodika-zaklady-ochrany-mekkych-cilu-pdf.aspx>.
21. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013* [online] 2013 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/soubor/terorismus-web-dokumenty-strategie-ceske-republiky-pro-boj-proti-terorismu-pdf.aspx>.
22. NÁRODNÍ ÚŘAD PRO KYBERNETICKOU A INFORMAČNÍ BEZPEČNOST. *Co je NÚKIB* [online] 2018 [cit. 2018-12-05] Dostupné z: <https://www.govcert.cz/cs/>.
23. Radiožurnál. *Brutální útok na polistopadového politika zůstal neobjasněn. Prý málo důkazů* [online] 2016 [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/brutalni-utok-na-polistopadoveho-politika-zustal-neobjasnen-pry-malo-dukazu-6233657>.
24. THE EUROPIAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. *Establishing an Entry/Exit System (ESS)* [online] 2017b [cit. 2018-12-07] Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-47-2017-INIT/en/pdf>.
25. THE EUROPIAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. *On control of the acquisition and possession of weapons* [online] 2017a [cit. 2018-12-07] Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-62-2016-INIT/en/pdf>.
26. Totalmag. *1993: Bombový útok na World Trade Center* [online] [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <http://www.totalmag.cz/spolecnost/43-udalosti/1358-1993-bombovy-utok-na-world-trade-center.html>.

14.3 Přílohy

Schéma 1.0

Vztah letálních a neletálních forem terorismu

Schéma 1.1

Metodika vhodného opatření pro ochranu měkkých cílů.

Graf č. 1

Počet neúspěšných, zablokovaných nebo dokončených útoků; počet zatčených podezřelých, 2014 až 2016 v Evropě. Dostupné z:

Graf č. 2 a 3

Teroristické útoky provedené v letech 1998 – 2014 v Evropě, kterých bylo celkem 5297.

Obrázek č. 1

Počet neúspěšných, zablokovaných nebo dokončených útoků; počet zatčených podezřelých, 2014 až 2016 na mapě v Evropě.

Obrázek č. 2

Trasa nákladního vozu při teroristickém útoku v Nice.